

REC'D JUL 5 1973

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. S
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

V I E N Y B Ė

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

87 M. 8 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1973 M. BIRŽELIO (JUNE) 15 D.

Telephone:
APplegate 7-7257

30 CENTU

San Francisco Simfoninis Orkestras groja Vilniaus Filharmonijoje.

VILNIUJE KONCERTUOJA SAN FRANCISCO ORKESTRAS

VILNIUS, birželio 14 dieną, Lietuvos Valstybinėje filharmonijoje įvyko pirmasis San Francisco Simfoninio orkestro koncertas.

Perpildyta Filharmonijos salė, kurioje susirinko ir daug jaunimo, buvo papuošta valstybinėmis JAV, TSRS ir Lietuvos TSR vėliavomis. Koncerto klausėsi Lietuvos TSR vyriausybės nariai. Jame taip pat dalyvavo JAV generalinis konsulas Leningrade Kulveris Gleistinas.

San Francisco simfoninis orkestras atvyko į Vilnių iš Leningrado, kur jis surengė keturis koncertus. Vėliau amerikiečiai gros Maskvoje. Tai pirmosios šio įžymaus orkestro gastrolės Tarybų Sąjungoje. Lietuva - vienintelė iš tarybinių respublikų, kurią aplankė orkestras.

Koncertą Vilniuje amerikiečiai pradėjo tarybinio kompozitoriaus

Sergėjaus Prokofjevo fragmentais iš baletu "Romeo ir Julieta" siūty. Vėliau jie atliko vokiečių kompozitoriaus Johaneso Bramso ir amerikiečių kompozitoriaus Leonardo Bernsteino kūrinius. Orkestrui dirigavo japonų kilmės amerikietis Seijis Ozava. Solo partijas atliko, klausytojų labai šiltai sutikti, smuikininkas Stiuardas Kaninas ir pianistas Andrė Watts.

Viešnągę Vilniuje amerikiečiai išnaudojo pažinčiai su Tarybų Lietuvos ekonomikos ir kultūros laimėjimais. Apie juos svečiams papasakojo Lietuvos TSR Kultūros ministras Lioginas Šepetys, surengęs priėmimą orkestro vadovams ir kartu su orkestru atvykusiems oficialiems asmenims, JAV generalinį konsulą Leningrade Kulverį Gleistiną priėmė Vilniaus

Pagerbė žurnalistus

Birželio pradžioje Chicagoje pagerbta eilė žurnalistų, savo rašiniiais užpildančių ar anksčiau užpildžiusių žymią mūsų spaudos puslapių dalį. Nors jau sulaukę gražaus amžiaus, jie dar nesitraukia "į pensiją", kaip tai yra įprasta darbuojantis kurioje nors kitoje profesijoje.

Tarp šių sukaktuvininkų yra Juozas Pronskus, Naujienu redaktorius, Keleivio redaktorius Jackus Sonda, Kostas Augustas ir buvęs Draugo redaktorius Leonardas Šimutis.

Pirmųjų trijų sukaktuvininkų minėjimus surengė Lietuvių žurnalistų sąjunga "Menėje", o L. Šimučio paminėjimą - specialus komitetas Lietuvių tautiniuose namuose.

Žurnalistų sąjunga Juozui Pronskui suteikė savo garbės nario vardą ir jam įteikė specialų diplomą. Leonardui Šimučiu buvo įteiktas Pasaulio lietuvių katalikų bendrijos neseniai įsteigta nuolatinė metinė premija geriausiaam lietuviui visuomenės veikėjui. Tos premijos mecenatas yra dr. kun. J. Prunskis, ir šiemet ji buvo pirmoji. L. Šimutis šiemet minėjo ne tik savo amžiaus 80-metį, bet ir 62 m. spaudos bei 60 metų visuomeninės veiklos ir 55 m. vedybų sukaktis.

Chicagos spaudos pranešimu, pirmajame minėjime dalyvavo 60 asmenų, o antrajame - apie 200.

Leonardas Šimutis

2,500,000 pabegeliu

Pabėgėliams remti Jungtinių Tautų organizacija parengė daugiau milijono Top Star Festival plokštelių, įdainuotų dešimties pasaulio žymiausių dainininkų. Už plokšteles pinas skiriamas pabėgėliams remti. Jais laikomi asmenys, dėl persekiojimų priversti palikti namus bei tėvynę.

Pabėgėlių teisėm apsaugoti Jungtinės Tautos yra įkūrusios Aukštąjį Komisariatą ir specialų tarptautinį Komitetą Palestinos pabėgėliams Artimuose Rytuose padėti.

Iš viso šiuo metu pasaulyje yra 2,500,000 pabėgėlių, Afrikoje priskaitoma milijonas, Azijoje - 160,000, Europoje - 750,000, 665,000 kituose kraštuose. Problemą sudaro Afrikos ir Azijos pabėgėliai: šių kontinentų kraštai dar nėra ūkiškai pajėgūs jiems padėti.

- Prezidentas Nixon šį rudenį vyks į Europą. Prieš kelionę Washingtone priims Prancūzijos prezidentą Pompidou.

Gerald Warren, spaudos sekretorius prezidentą papildė, pareikšdamas, kad Nixon numato aplankyti: Britaniją, Prancūziją, Italiją ir Vakarų Vokietiją.

- Canadian National Railways Toronto, Ont. statys aukščiausią pasaulyje susisiekimui bokštą - net 1,805 pėdų aukščio. Tai bus taip vadinamo Metro Centro dalis. Statybai bus išleista \$1,000,000,000.

Bokštų galės naudotis televizijos, radijo ir kitos priemonės.

Juozas Pronskus

miesto vykdomojo komiteto pirmininkas Vytautas Sakalauskas, neseniai išrinktas Baltimorės miesto garbės piliečiu.

Orkestro artistai apžiūrėjo Vilniaus istorijos ir architektūros paminklus, lankėsi muziejuose.

V. PETKEVIČIENĖ

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD

was established in 1886 by Juozas J. Paukstys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. VIENYBĖ co-owners are: Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. It is published bi-weekly by Valerie Tysliava, Joseph N. Tysliava and Jonas Valaitis. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor: Valerie Tysliava; Assistant: Ann Vaivada; Business Manager and Photo Editor: Joseph N. Tysliava; English Editor: Demie Jonaitis; Senior Editor: Vytautas Širvydas; Contributing Editors: Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

SUBSCRIPTION RATES: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Šįmet suėjo 40 metų, kai mirė kun. Juozas Tumas, geriau žinomas rašytojiška Vaižganto slapyvarde. Amerikos lietuviams jis žinomas ypač savo pareiškimu "laisvamanių tėvui" dr. Jonui Šliūpai: "Jonai, tave myliu ir mylėsiu, bet tavo raštus deginau ir deginsiu!"

Vaižgantas, kaip daugelis senųjų Amerikos lietuvių, Lietuvą giliai mylėjo. Jis nelaukė, kad tautai reikalingą darbą atliktų kiti. Jis neieškojo lengvesnių darbų. Kartą net pareiškė: "Pasidariau savosios, lietuviškos visuomenės tarnas; ne-daugiau negu tarnas - jos vergas. Kur tik kas man liepė eiti,ėjau, neklausdamas, ar kas turi įgaliojimą man paliepti. Ėjau ir dirbau be atodairos." Tai ne tik daugelio senųjų Amerikos lietuvių nuotaka, tai Vienybės, jos 87 metų margoje istorijoje žmonių būdo pažymys!

* * *

Bendruomenės iniciatyva Cleveland, Ohio, pastatytas patvarios medžiagos Kryžius su lietuvišku Rūpintojėliu ir Aukuras, Kauno Karo Muziejų buvusiu lotynišku Redde Quod debes ("atiduok, ką privalai") užrašu.

* * *

Kryžius pastatytas Šv. Mergelės Marijos parapijos aikštėje. Lėtoje iškalti dažnai kartojami amerikiečių Patrick Henry žodžiai: "Give me liberty or give me death!"

Imigracijos paminklui, rodos, būtų buvęs tikslesnis užrašas, koks yra Laisvės statuloje New Yorko priepilaukoje, pro kurią į Ameriką atbangavo didžioji lietuvių ateivių banga, būtent:

Give me your tired, your poor,
Your huddled masses yearning to be free.

Po Henry žodžių lietuviškai iškalta: "Dieve, Lietuvą gink!" Paminklas kainavęs \$12,055.72.

Pirmasis lietuvis Clevelande apsigyveno, sakoma, 1871 m.

* * *

Cleveland, Ohio, lietuviai pasistatydino SAVO naujus namus. Daug kur statomi parapijų ar vienuolių namai yra vyskupų nuosavybė.

Savo tautinei garbei Clevelando lietuvių kolonija turi seniai įrengtą gražų Lietuvių kultūros darželį, kuriame stovi Basanavičiaus, Kudirkos ir Maironio biustai, nors pats darželis dabar nėra, pagal vardą, atitinkamoje vietoje.

Clevelandiečiai dabar įsigijo ir antrą istorinį paminklą -- lietuvių į Ameriką imigracijai (1868 - 1969 m.) paminėti.

* * *

Vėliausioji Lietuvių fondo apyskaita skelbia aukų gavus virš \$800,000.

Per 11-ka metų lietuviškiems reikalams Fondas, išbarstęs \$230,000 įsitikino, kad čia reikia gero, autoritetingo, plačiai apimančio apgalvoto žodžio, jei norima, kad išbarstomoji sėkla iš tikrųjų patektų į derlingą dirvą, ne kieta uola.

Per tą 11-ka metų dar neįsitikinta, kad, atsižvelgiant į senųjų lietuvių Lietuvos Atstatymo bendrovės likimą ir dabartinius "naujųjų" veiksmus darbus BALFe, būtina susirūpinti, kad geraširdžių patriotų lietuvių suaukotieji \$800,000 nenueitų "ant žimbkės".

2

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Girnakalis

"PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMAS"

Pasaulio lietuvių II-jo jaunimo kongreso rezultatas: Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjunga ir leidinys "Pasaulio Lietuvių Jaunimas". Ši leidinį pradžioje rėdė Karosas ir paskendo sunkumuose. Dabar rėdo chicagiškiai. Apie Sąjungą negirdėti. Matyti, tai yra kiaušinis, jau užperėtas, bet užšaldytas, neišsiris.

Pasaulio lietuvių jaunimo laikraštis daro labai blogą įspūdį. Turinys: redaktorių sąrašai, redakcijos prakalba, įvairių lietuviškų parengimų pripuolama registracija, pasikalbėjimas su Pietų Amerikos jaunimo kongreso rengėjais, romano "Rugsėjo šeštadienis" reklama, gaudžiai nevykęs neva kalbos kampelis, keturi puslapiai pasikalbėjimo su kun. Saulaičiu organizacine tema, trys puslapiai pasikalbėjimo su viena baletininke, keli puslapiai diletantų smulkmenų ir - beveik viskas. Vienoj vietoj lyg ant juoko sako: "mėginime supažindinti skaitytojus su okupuotos Lietuvos jaunimo gyvenimu" ir - mėginimas nepavyksta.

Pagal šį leidinį, išėivijos lietuviškasis jaunimas iš viso, jei kuo lietuvišku domisi, tai tik tam tikros savųjų grupelės plūduriavimu. Šiam jaunimui nereikia ne tik Lietuvos, bet

nei išėivijos, nereikia jokios lietuviškos literatūros, jokių menų, jokio sporto. Leidinio redaktorai pasiklydo tamsią naktį be mėnesienos.

Leidinio išvaizda tokia, kad veik kiekvienas puslapis ilgisi menininko ar bent padorus teksto laužytojo.

Blogai, kai jaunimo leidinius rėdo senukai, bet negeriau, kai jaunimas pasilieka tik su savimi, nuo viso kito atsiribodamas.

Blogai. Tokie eksperimentai lietuviybės išėivijoje neišlaikys.

Šia proga reikia sustoti ties skautais ir ateitininkais. Rodos, išėivijoje nėra tautinio jaunimo, kurs dėl ko nors negalėtų bent prie vienos šių organizacijų pritapti. Ir viena ir kita organizacija turi šiek tiek nebologų vadų, patyrimo, sąlygas veikti, net savas stovyklas. Jų laikraščiai tokie, kad mes savo jaunystės laikais būtume su pasiilgimu prie jų puolęsi.

Kuriam galui kažkam prireikė jaunimo organizavimą pradėti "nuo pradžios"?

Žinoma, tiek ateitininkai skautai jaunimui tėra tiek priimtini, kiek jie taikosi prie šiudieninio jaunimo poreikių, skonio, veikimo formų. Kas pasenę, jaunoji karta atmeta prie pirmos pasitaikiusios progos. Betgi mūsų jaunimo organizacijos, jų veikimo formos ir spauda, siekia pri-

Tęsiama 4 psl.

Vienu pagrindinių Bendruomenės siekimų yra iš ALTo paveržti Vasario 16 metų suaukojamąsias aukas. Atrodo, sekasi: 1971 m. Bendruomenės fondas aukų susilaukė \$6,500; 1972 m. \$7,600; 1973 m. - jau apie \$10,000. Tačiau į Bendruomenės Tarybos posėdį aną dieną teatvyko 29 teisėti atstovai, veik pusė (26) - nedalyvavo.

* * *

Rugpiūčio 30-rugs. 3 d. Washington, D. C. šaukiamas IV-tasis Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimas. Kaip pirmieji trys, taip, rodos, ir šis suvažiavimas, vargu besvarstys paremti seniausio pasaulyje lietuvių laikraščio, Vienybės "tęstinumą", o jai savo laiku bendradarbiavo net Basanavičius, Kudirka, vysk. A. Baranauskas, kun. A. Burba, dr. Jonas Šliūpas, prof. A. Janulaitis, prof. A. Rimka, M. Biržiška, Kazys Puida, Petras Mikolainis, Petras Cvirka ir Bernardas Brazdžionis, o redagavo: Juozas Andžulaitis, kun. A. Milukas, Jonas Mačys, J. O. Širvydas, Pijus Norkus, Juozas Gedminas, Pranas J. Purvis ir Juozas Tysliava.

* * *

Sensta mūsų spauda, sensta ir "pirašytojai" - žurnalistai. 80-ies metų sukaktį paminėjo Keleivio redaktorius J. Sonda ir Naujienų redakcijos narys Juozas Pronskus. Pastarasis, nuo 1918 metų dirbo net dvylikoje lietuvių laikraščių redakcijų.

Žurnalistinė kūrybinė žvaigždutė jam buvo šviesiausiai sužibusi Magaryčiose, parašytose slapyvarde Aklasmatė 1922 metais.

Plunksnos kolegas Zengiančius į garbingą amžių sveikiname.

VIENYBĖ, 1973 m. birželio 15 d.

STEBĖTOJO PASTABOS

Daugelis Amerikos lietuvių jau yra perskaitę prof. Leono Sabaliūno anglų kalba knyga Lithuania in Crisis - Nationalism to Communism, 1939-1940; ir jau pasidarę išvadų apie jos vertę ir autoriaus sąžiningai atliktą darbą.

Knyga atpasakoja Lietuvos nepriklausomybės saulėlydį, kur svarbiausiu veikėju buvo Antrasis pasaulinis karas. Bet įvykliai, kurie tiesioginiai Lietuvą palietė, rado Lietuvos visuomenę betvirtos, centrinės minties, ar nuotakos. Vieni manė, kad Maskva neketino visiškai sunaikinti Lietuvos nepriklausomybės (ir dalis visuomenės džiaugėsi, kad rusai nuokratė Smetonos "diktatūrą"), o kiti buvo taip susiskaldę, kad nepajėgė ar negalėjo nieko rimto sugalvoti.

Sabaliūno išvada: "Kiekviena politinė sistema neišvengiamai savyje pagamina sau įpėdinį".

Po tautininkizmo Lietuvoje užėjo svetimas - komunizmas, o, po jo, aišku, ateis kuri kita tvarka, kuri, tikėkime, bus lietuviškesnė, negu dabartinė komisariška.

JAV LB VIDURIO VAKARŲ apygardos rinkiminė komisija, kurioje darbavosi I. Kazlauskas, I. Laucienė, P. Narutis ir M. Šimkus, paskelbė, kad apygardoje už kandidatų į Tarybą balsavo 4,523 ir už kandidatų į PLB seimą - 4,509 balsuotojai. Komisija savo pranešime sako, kad skundų iki jiems pateikti nustatytos datos nebuvo, o vėliau gautieji skundai sugrąžinti stuntėjams. Kai kas kelia Chicagoje klausimą, kodėl Komisija rinkimų duomenis paskelbė tik birželio 6 d., kai tuo tarpu rinkimai vyko gegužės 19-20 dienomis. Naujienos ta proga net editoriaľą išdėdė, išskeldamos vieną skundą ir peikdamos Rinkiminę komisiją, kad jo nepasvarstė. Laikraštis siūlo, kad aukštesnė bendruomenės instancija turėtų reikalą iširti ir nustatyti faktus.

Europos Lietuvis cituoja vyskupo R. Kriščiūno kalbą, kurioje pabrėžiama, kad kas kart daugiau užsieniuose gyvenančių lietuvių katalikų kunigų lankosi Lietuvoje.

Paskutiniu laiku lankėsi kun. S. Šileika iš Italijos, kun. A. Senkus iš Vakarų Vokietijos, kun. A. Spurgis iš Kanados ir visa eilė kunigų iš JAV, kun. Perkumas iš Venesuelos.

Daugelis labiau giria Lietuvą, negu eiliniai piliečiai. . . .

Iš Lietuvos kunigai: A. Gutauskas lankėsi Prancūzijoje, A. Balika - Belgijoje, A. Žemaitis - Anglijoje, G. Šukys, S. Lidy, dr. P. Čižauskas ir kt. lankėsi JAV.

1973 m. lapkričio 25 sueina 30 m., kai Lietuva buvo vokiečių okupuota. 1941-1944 Lietuvos politinių grupių ir kovos sąjūdžių vadovybės įsteigė Vyriausią Lietuvai Išlaisvinti Komitetą. Sukakties proga VLIKas nutarė išleisti apie save leidinį. Jį ruošia sekretorius Stasys Dzikas.

- Australijos vyriausybė paskelbė naują imigracijos įstatymą, pagal kurį norintys imigruoti į Australiją bus išbandomi, ar jie tinkami nuolatiniam gyvenimui Australijoje. Tai bus daroma sulauktyti imigrantus, kad jie nenorėtų grįžti į savo gimtinę.

Imigracijos ministras Albert A. Grassby pasakė, jog įvažiavimas į Australiją buvęs per daug lengvas, dabar to nebebūsią.

Pasirinkusį vienuolės gyvenimą nuo 1936 m., Paryžiaus vienuolyne gyvena vienuolė Guldapaitė.

Ji jau 4 kartus lankėsi Tarybų Lietuvoje ir Gimtojo Krašto Redakcijai pareiškė savo susižavėjimą.

Ypatingai ją sužavėjo jos gimtosios Šveikšnos katalikų bažnyčia, kurioje ji buvo pakrikštyta, ir kurią ji rado gražiai išsaugotą.

Ona ir Vytautas Širvydai prie vaišių stalo, minint savo vedybinio gyvenimo penkiasdešimtmetį. Sukakties proga Širvydų bičiuliai jiems surengė pagerbimą Nashua, New Hampshire.

"AUSZRAI" 90 METŲ

Šiemet suėjo 90 metų, kai Ragainėje, Mažojoje Lietuvoje, išėjo pirmasis tikrai lietuviškas laikraštis "Ausra". Jį redagavo dr. Jonas Basanavičius, dr. Jonas Šliūpas ir kiti.

"Ausra" patriotingai kėlė Lietuvos didingą praeitį, aukštindama lietuvių kalbą, jos grožį, romantiškai kalbėdama į pavergtojo lietuvių širdį. "Ausra" pažadino lietuvių tautą iš miego, jai nurodė ateities uždavinius ir kryptį į laisvę.

"Aušros" paveiktas, ir Lietuvos himno autorius dr. Vincas Kudirka grįžo į lietuviybę. Leisdamas "Varpą", jis tęsė "Ausros" kovą prieš nutautėjimą, lietuvių skurdą ir carizmo priespaudą.

Gaila, "Ausra" teėjo tik 3 metus, bet jos vaidmuo mūsų tautiniam atgimimui yra nepaprastai didelis.

Tą mintį perėmė Plymouth, Pa. gimusi "Wienybė" Lietuwninkų.

Lietuvių tautos ribos Prūsijoje

Lietuvoje išleista vertinga studija "Dėl lietuvių Prūsijoje pietinės ribos XVIII a. pradžioje". Parašė jaunas istorikas Algirdas Matulevičius, paskelbė Mokslų akademijos darbų A serijos 1972 metų I tome.

Peržvelgęs ligšiolinę literatūrą, autorius detalai nusakė A. Bezenberger ir M. Toeppen išvestąją lietuvių kalbos ribą, kaip svarbiausią etninės priklausomybės požymį.

Panagrinėtos ir toponimikos metodu išvestosios ribos, o taip pat tautinės architektūros paplitimas praėjusiuose šimtmečiuose.

Išvados autorius rašo, kad Mažosios Lietuvos sąvoka esanti platesnė už seniau Vokietijoje naudotąją Prūsų Lietuvos sąvoką. Kompaktine mase lietuviai buvo išplitę bent jau iki Žuvininkų, Karaliaučiaus, Friedlando, Angerburgo, Dūbininkų.

Kondensuota Matulevičiaus studija yra 18 pusl. lietuviško teksto, trumpos rusų ir anglų kalbų santraukos. Didžioji teritorijos dalis yra prijungta prie Tar. Rusijos.

Alg. Matulevičiaus studija "1709-1711 m. maras Prūsijos karalystės Lietuvos provincijoje ir jo padariniai", puslapių liet. teksto rusiška ir angliška santraukos. Mokslininkai parašytajame straipsnyje jaunas istorikas nagrinėja, kiek lietuvių išmirė maru Prūsijos valstybės Lietuvos provincijoje

je ir jos apskrityse. Paašškinta, kad tasai plotas neapima visos Mažosios Lietuvos, kurios teritorija pagal etnines ribas siekusi plačiau. Deja, tikslioms išvadoms padaryti trūksta statistikos iš daugiausia nuo maro nukentėjusių apskričių. Apytikriai skaičiuojama, kad Lietuvos provincijoje ir žemės, kuriose lietuviai sudarė daugumą, išmirė 188,000, o visoje Mažojoje Lietuvoje (maždaug 17,850 kv. km.) maždaug 214,000 gyventojų Visuose Rytpūsčiuose buvo maru išmirę apie 270,000 žmonių, t. y. apie 39 proc. Smarkiausiai maras siautėjo 1710 metais Išruties, Ragainės ir Tilžės apskrityse. Lietuvos provincijoje apie 9000 ūkių liko tušti. Vietovardžiai rašomi lietuviškai, kai kur skliausteliuose duodant buvusiuosius vokiškus ir dabartinius rusiškus arba lenkiškus vardus. Duotos 4 statistinės lentelės.

Jungtinėse Tautose gyventojų skaičiumi 53 valstybės yra mažesnės už Lietuvą, o 37 valstybių teritorija mažesnė, negu Lietuvos. Mažųjų valstybių laikotarpis, nėra atgyventas.

Šią vasarą Montrealyje vyks tęsinys Ekspo-67 parodos - "Žmogus ir jo pasaulis". Paroda prasidės birželio 21 d. ir tęsis iki rugsėjo 3 d.

LDD 7 kuopos susirinkime buvo pagerbtas Jonas Vilkaitis (sėdi) jo 85 m. amžiaus sukakties proga. Stovi kuopos valdyba: iš k. i d. - A. Mačionis, Ant. Šateika, pirm. Br. Spūdienė ir adv. Stp. Briedis.

Salomėjos Narkėliūnaitės nuotrauka

Valkininkuose vaikučiams ošia pušys . . .

Valkininkai - nedidelė prtilusl gyvenvietė, ir, regis, nieko daugiau. Tačiau nuo stoties platus kellas veda tolyn, į ją supančio miško gilumą.

Šiaurinis vėjas sausą sniegą pusto taip, kad aukštos lieknos pušys "rūksta". Nuo šio šėlsmo atrodo, jog miške slaučia begarsė audra. Prieš akis išnyra dideli raudoni rūmai, visoje toje balto vlenišumo aplinkoje atrodantys kažkokie netikri. Kuo arčiau, tuo jie auga ir erdvėja - jungiami stiklo koridoriais. Tyla, tarsi čia niekas negyventų, bet ant paradinų durų užrašas: "Respublikinė Valkininkų vaikų tuberkuliozinė sanatorija "Pušelė". Netoliese suklego vaikai. Tai nuo kalvos slidėmis leidžiasi būrys paauglių. Jie atskrieja prie sanatorijos įraudę ir žvalūs, purtosl sniegą ir be perstojo kvatoja. Niekaip nepasakytum, kad kažkur tyko grėsmė jų sveikatai. Ir vis dėlto. . .

- Pas mus gydosi vaikai nuo 3 iki 14 metų, - pasakoja sanatorijos vyriausiasis gydytojas Kazimieras Jončys. - Turime 15 mokyklinių klasių ir šešias vaikų darželio grupes.

Čia yra kas reikalinga tuberkuliozei gydyti, ir naujais rentgeno įrengimais, laboratorijos, fizioterapijos kabinetai.

Vaikai ištirtami visapusiškai ir pagal reikalą gydomi stomatologiniuos, ausų nosies ir gerklės ligų kabinetuose.

Apie vaikų gydymą pasakoja vyriausiojo gydytojo pavaduotoja Aldona Zukaitė, laboratorinių kabinetų vedėjas Julius Zuklys, gydytoja Liucija Ješčemskaitė ir kiti.

Liftu, amerikoniškai "alaveteriu", pakylamė į kervirtą aukštą, kur savo dideliais langais į pietus atsigręžę miegamieji.

Vasarą jie čia pliuškenasi ir krykščia šiltame vandenyje.

Klasės su įprastu savo šurmuliu, koridoriuose taiklūs, sąmojingi satyriniai "sienlaikraščiai" nuotraukos.

Mokymo kabinetuose daugybė pavaizdumo priemonių. Jos čia ypač reikalingos, nes sanatorijoje pamokos sutrumpintos, ir mokymosi laikas ribotas.

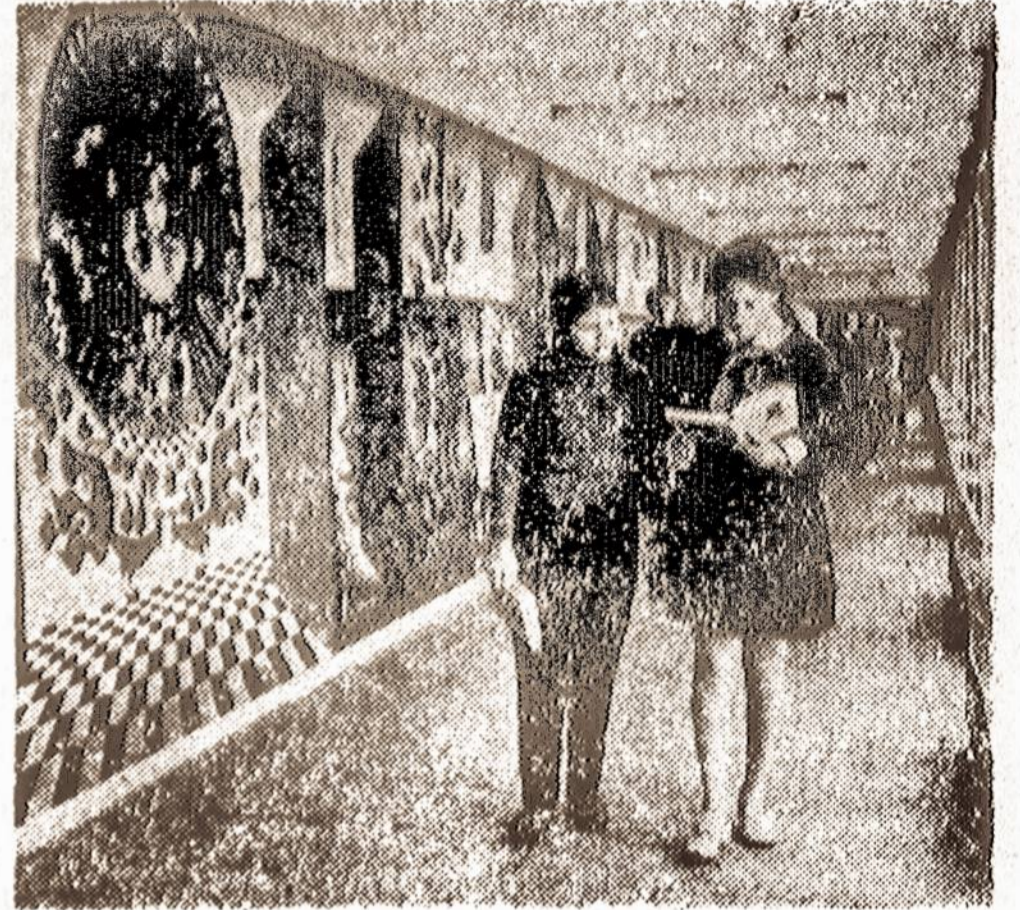
Pedagoginės dalies vedėjo Jono Gedzevičiaus kviečiami, užsukame į mokytojų kambarį. Jie, kaip ir gydytojai, baltais chalatais.

Mokytoja Ona Darulienė sako, kad jie susirūpinę, kaip paruošti atsilikusias vaikus ir kaip suvienodinti klasės žinių lygį.

Kai pasukome dar į vieną koridorių, iš netikėtumo stabtelėjau. . . Atsivėrė neapsakomai išpūdingas vaizdas: - už stiklo stenos slautėjo pūga, o priešais - jaudinantys pasakų fragmentai, nuostabių ryškių spalvų žaismas.

Tai Birutės Zilytės ir Algio Steponavičiaus talentas, jų rankų šiluma sukūrė vaikams tą džiaugsmą.

Valgomieji - didelės erdvios salės. Ir čia mastyta apie paprastumą, patogumą, ramų spalvų skambesį keramikos papuošaluose. Klekvienoje salėje vis kitaip.

M. KURAIČIO nuotraukose: šeštakai ruošiasi iškylai su slidėmis ir rogutėmis: sanatorijos mokyklos koridoriuje pertraukos metu (dešinėje).

Vienur grožiesi, kitur galėtum ginčytis, tačiau apskritai be galo reikšminga, kad tai sukurta - būtent - vaikams! . . .

Klekviena vaikų darželio grupė turi čia savo vardą: "Saulutė", "Dobilukas", "Drugelis". Tie simboliai prie klekvienų durų. Zaidimo kambariai iškloti švelniais švelniais kilimais, daugybė žaislų.

Koridoriais nuskardėjo daugybė žingsnių - prasidėjo pietų metas. Prisižaldę, po pamokų prisikvėpavę pušų aromatu ir papietavę, jie užmigs, vos pridėję galvą prie pagalvės.

Griežtas režimas, oras ir maistas - patys geriausi vaistai - sako Kazimieras Jončys. Dar taip neseniai čia buvo mažytė, tik 100 vietų vaikų tuberkuliozinė sanatorija. 1969 metų pabaigoje svetinagai atidarė duris šis didžiulis rūmas. Jo šeiminkai daug įdėjo čia savo triūso, fantazijos, širdies šilumos, kad taptų jis toks, koks yra dabar.

Vaikų elgesyje jaučiama subtili ramybė, mandagumas. Antroji šių prabangių rūmų pusė mažiau pastebima, bet, tur būt, pati vertingiausia. Tai netgi svarbi gydomoji priemonė.

Ši vaikų tuberkuliozinė sanatorija atsiėjo daugiau 3 milijonų rublių. Per metus čia Lietuvos vaikų sveikatai skiriama 362 tūkstančiai rublių.

. . . Iš sanatorijos platus kellas veda tolyn. Abipus jo siūruoja pušys. Nedidelėje Valkininkų geležinkelio stotelėje sustoja ne klekvienas traukinys. Ir tai neilgam.

Vanda BOGUSIENĖ

• Papildė šešiolikos kamienų liepa tebeauga vietos parke. Ši medį papildėčiai vadina "šešiolikos brolių" vardu.

• Istorijos ir etnografijos muziejuje Vilniuje yra du mediniai mechaniniai laikrodžiai, kuriuos prieš 140 metų padarė lietuvis 1831 metų sukilimo dalyvis, rusų išsiųstas į katorgą. Visi laikrodžio varžteliai, rateliai, grandinėlių ir futliaras (dėžutė) mediniai. Laikrodžiai kišeniniai.

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Tęsinys iš 2 psl.

lygti prie to, kuo gyvena daugelis pasaulio jaunimo. Tiesa, iš mūsų jaunimo reikalaujama neišsižadėti tautinės, religinės ir konservatyviosios moralės principų; šių principų išsižadėjęs jaunimas lietuvių tautai būtų visiškai bevertis ir nereikalingas. Mes turime didžiulis savo jaunimu, nes jo dauguma šių lietuviškųjų principų neatsisako.

Kuriam galui kažkam prireikė naujų jaunimo organizacijų? Ar tai nėra vienas iš emigracijos reiškinių, kai visi kupini naujų sumanymų, o visi praranda susiklausymo dorybę?

PASIKALBĖJAU SU AKIRATININKU

Panorau apstatyti reporterius, kalbėjau su akiratininku. Su atsitiktinai pasitikiusiu, bet akiratininkų judėjime labai atsakingu.

- Sakykite, - klausiu, - kokios esate nuomonės apie Naujienų straipsnius?

- Apie kokius straipsnius?

- Na, apie tuos, kur Stravinską jįsų laikraštį kremta iš visų pusių: iš tautinės, iš intelektualinės, iš moralinės ir t. t.

- Klausiate nuomonės?

Gaila, apie Naujienas nuomonės neturiu. Neskaitau. Girdėjau, jie kažkokia pornografija užsiminėja, bet man tai neįdomu. O pats man pasakyk, ar neblefuoji? Stravinską Naujienose rašytų. Patikėčiau, kad jis Drauge rašintų.

- Vaje, vyručiai, kaip jūs atsilikę! Matyt, lietuviškų

laikraščių neskaitote! Jau seniai mūsų laikraščių ideologijos persigrupavo. Naujienos dabar jau ne socialistų, bet krikdėmų ir visų kitų laisvų profesijų laikraštis. Ir Stravinską jau priklauso ne tiek krikdėmams, kiek laisvoms profesijoms. . .

- O kokiai profesijai Stravinską priklauso? Teisininkas?

- Nieko panašaus! - Atsaku. - Stravinską dabar yra pentorius. Dažo lėles ir šaukia, kad blogai nudažytos. Be to, išsilavino ir labai gražiai spiaudosi. . .

- Bet sakyk, - klausia akiratininkas, - ar tu nori ko iš manęs sužinoti, ar esi tikras dypis ir nenori nieko sužinoti, o nori tik pasakyti?

- Ponas akiratininke, prašau neįžeidinėti! O pats bene būsi koks bolševikėlis ar ką jau?

- Eik velniop!

- Dėkui už pasikalbėjimą. . . Eimu. . .

Lietuvos religiniams reikalams išleistas "Naujasis testamentas" - 638 puslapių knyga, aprobuota vyskupo J. Matulaičio-Labuko.

* * *

Lietuvoje jau išleista 118 tikybinių pobūdžio knygų.

* * *

Lietuvoje išleistas dabartinės lietuvių kalbos "Zodynas", II papildytas leidimas. Knyga 974 puslapių, apima apie 60,000 žodžių.

* * *

Šiandien Lietuva yra knygų kraštas. Praeitais metais "Vaga" išleido lietuvių autorių 204 knygas, iš kitų kalbų verstų išleido 74 knygas, 26 dailės leidinius, 27 muzikos temomis leidinius.

VIENYBĖ, 1973 m. birželio 15 d.

LIETUVIAI KANADOJE

LIETUVIAI NEPATENKINTI
PRANCIŠKONŲ VEIKLA
TORONTO, ONTARIO

Prieškarinės kartos lietuvių gyvena pora tūkstančių. Jie ir anais sunkiais laikais įstengė pasistatyti bažnytelę ir apsirūpinti lietuviu kunigu. Lietuvių pinigais pastatyta bažnytelė sulaukė kitataučių kunigo.

Pokario metais, privažlavo daugiau lietuvių. Jie pasirūpino kitatauti kunigą pakeisti. Bet neilgai buvo geras lietuvis kunigas. Vieni jam primetė gobšumą, kiti nesiškaišumą su parapijiečiais, dar kiti rado kitokių priekabių. Atsirado gudruolių, kurie vyskupijos prašė pakeisti kunigą.

DAVĖ... IR DREBTELĖJO...

Vyskupija prašymams nešykšti: vietoje vieno atsuntė net keturis, ir dar tėvus pranciškonus! Visų nustebimui, senojo kunigo neatšėmė, o pranciškonam pavedė steigti antrą parapiją. Tokiu būdu tarp penkių tūkstančių lietuvių, iš kurių apie pora tūkstančių su bažnyčiomis santykių nepalaiko, atsirado dvi parapijos su septyniais kunigais, nes senasis kunigas dar turi pavaduotoją, o pranciškonai net vargonininku kunigą samdo!

Pranciškonai buvo meilūs. Atlikinėdami pamaldas kitataučių bažnyčiose ir kino salėse, gyvendami svetimose klebonijose, per pamokslus švelniai primindavo, kad jiems būtina reikalinga klebonija. Parapijiečiai sumetė reikalingą sumą pinigų, nupirko aštuonių kambarių namą.

Tad, vėl pradėjo priminti, kad negalima gyventi ir be savos bažnyčios. Parapijiečiai vėl aukėjo, nes senoje mažoje bažnytelėje septyni kunigai negalėjo sutilpti. Nupirtas sklypas, sudarytas projektas, pradėta statyba ėjo smarkiu tempu ir su daugeliu kilūčių. Parapijiečiai - padengti visu išlaidų nespėjo todėl užtraukti stambią mokyklą.

Visų nustebimui - vietoje laukiamos bažnyčios - išdygo didelis pastatas su trimis salėmis, iš kurių pirmąją paskyrė vienuolynui, kuriame įrengė ir mažą koplytėlę, o likusias - šokiams, triukšmingiems išgėrimams, įvairiems kermošiams. Visa statyba kainavo virš vieną milijoną dolerių. Didesnė pusė - paskolinta.

Prasidėjo linksmas gyvenimas. Savaitgaliais visas pastatas drebėjo nuo trankios muzikos ir išgėrusių triukšmo; o per langus išsiiveržęs dvokiantis gėralų kvapas nuodijo apylinkės gatvių orą. Liūdniausia - sekmadieniais pro to paties pastato langus - į dangaus aukštybes skrenda ir maldų garsai!

Daugeliui parapijiečių tokios rūšies maldos nepatinka, bet neturi jėgos pranciškonų sudrausti.

Prabėgo penkiolika metų. Su salių pajamomis skolos išmokėti nepajėgė, per visą laiką parapijiečius ragino prisidėti aukomis. Parapijiečiai, didesnės bažnyčios pa-

žadais nuolat maitinami, skolą stengėsi likviduoti.

Nebaigus mokėti senos skolos, naujos bažnyčios nei pamatų nematant, pranciškonai užsinorėjo naujos ir daug didesnės klebonijos!

Tada parapijiečiai išdrįso pasipriešinti: per nuolatinius ir įkyrius raginimus statybai sunėšė tokią mažą sumą, kad su ja nei pamatų nebuvo galima nulieti. . .

Nesulaukdami laisvai atplaukiančių aukų, pranciškonai jau pradėjo jų reikalauti daug griežčiau. Visiems nustatė aukų sumas, sudarė rinkėjų būrelius, būreliams paskyrė vadovus, o vadovams davė skambius "kapitonų" pavadinimus. Pasiuntė landžioti po namus. O kai daugelis ir "kapitonų" nepabūgo, tada parodė ragus: užtraukė virš milijono dolerių naują paskolą ir pradėjo statybą be parapijiečių sutikimo. O kai baigė, parapijiečiai dar labiau nustebo, nes kartu su kardinoliška klebonija, net ant bažnyčios statyti numatytos vietos - išdygo dar vienas į senovines katakombas panašus pastatas su dviem didelėmis šokių salėmis ir moderniškais išgėrimų bufetais. Tik šias sales statydami, buvo apdairėsniai, nes pastatė be langų, kad neturėtų pro kurį gatvės išsiiveržti triukšmas.

NEPAJĖGDAMI
MOKĖTI - IŠBĖGIOJA

Deja, ir visos salės neatneša tiek pajamų, kiek reikia paskoloms dalimis mokėti, tad jie verkšlėdami vėl lenda prie parapijiečių, prašydami prisidėti paskolai mažinti. Daug parapijiečių, protestuodami prieš nereikalingą pinigų švaistymą, nepakęsdami nuolatinio verkšlenimo, pradėjo iš jų globos bėgti. Vieni patydomis grįžta į senąją parapiją, kiti nors ir negrįžta, bet ir prie skolų grąžinimo neprisideda.

Todėl šiuo metu jau atsitinka ir taip, kad iš vienos vietos skolina, o į kitą grąžina. Tuo skolos vis vien nesumažina, nes augantieji nuošimčiai neleidžia. Ne daug padeda ir pradėta nauja ir savotiška prekyba: iš lietuvių apdėvėtus rūbus ir kitokius senus daiktus surrenka, o neturtingiems kitataučiams parduoda.

SUDARĖ IR SVIETIŠKIŲ
"TARYBĄ"

Negalėdami iš šios klampynės vieni išbristi, buvo priversti sudaryti plačios apimties bažnytinę tarybą. Pradžioje daug kas apsidžiaugė, kad torontiečiai pranciškonai patys pirmieji bažnytinis reikalus nukreipė į demokratinį kelią. Bet. . . netrukus paaiškėjo, kad jie tai padarė ne parapijiečių naudai, o tik dėl to, kad turėtų kam sušerti nors dalį neskaniai privirtos košės. Keletas tarybos narių, sužinoję skolų naštos svorį, jau per pirmą posėdį iš tarybos pabėgo ir nors ir viešai kviečiami - į ją negrįžo.

Netrukus sueis dvidešimt metų nuo antrosios parapijos įkūrimo. Per tą laiką parapijai nereikalingų pastatų statybai jau išleista virš

HAMILTONO "GYVATARAS" gegužės 19-21 dienomis dalyvavo Kanados sostinėje Ottawoje vykusiame tulpių festivalyje. Pagrindinis ansamblio pasirodymas su šokiais ir dainomis buvo School of Commerce salėje. Koncertą papildė dainininkė solistė Anita Pakalniškytė.

Prieš tai ansamblis dar buvo koncertavęs estų ir vokiečių renginiuose. Apie "Gyvataro" pasirodymus plačiai rašė sostinės laikraščiai ir rodė per anglių ir prancūzų TV laidas. Tautybių koncertai įvyko su tradiciniu Tulpių festivaliu, kurį rėmė ir Ontario Folk Arts Council.

DR. HENRIKAS NAGYS, poetas rašytojas, kuris ligšiol jau porą arvejų yra redagavęs Montrealyje išeinantį savaitraštį Nepriklausomą Lietuvą, dabar ir vėl prisidėmė redaktorių darbą ant savo pečių. Vienerius metus tą laikraštį redagavęs rašytojas Juozas Petrėnas išvyko atgal į New Yorką. Laikraščio leidėjai ieškos nuolatinio redaktoriaus ir stengsis laikraštį pagerinti. Jau ir dabar atrodo, kad bent techniškai laikraštis patobulėjęs.

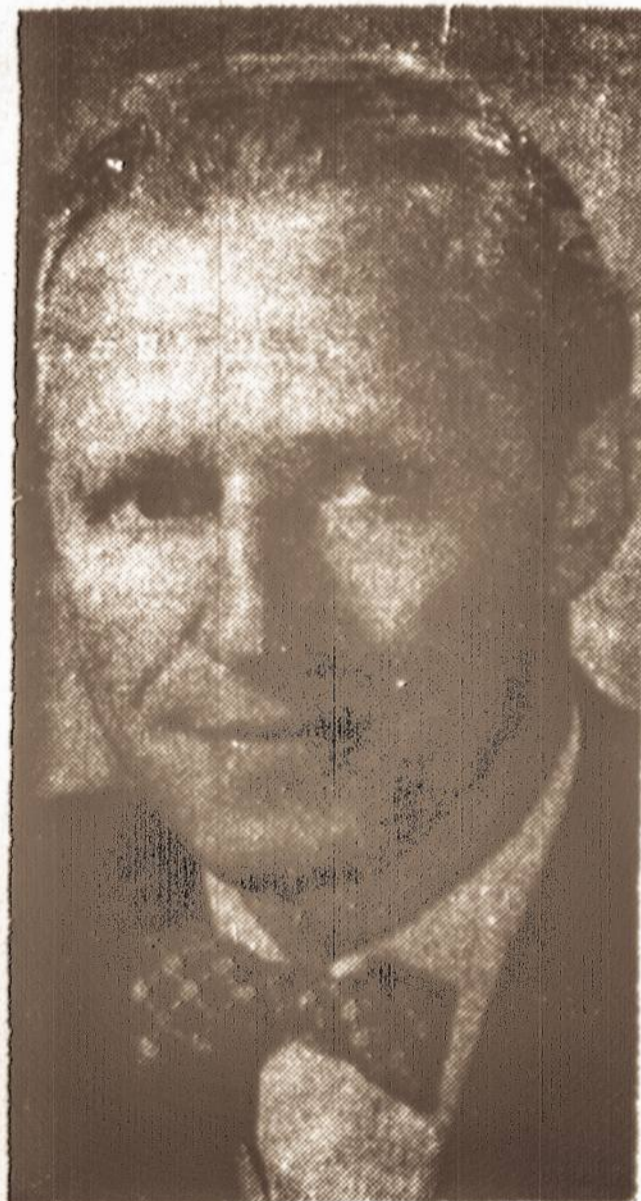
DR. JONAS ŽMUIDZINAS šiemet birželio 10 d. sulaukė 75 m. amžiaus. Sukaktuvininkas nuo 1962 m. yra Lietuvos Gen. konsulu Toronte. Yra gimęs 1898 m. Keturvalakiuose, Vilkaviškio aps. Aukštuosius mokslus baigė Prancūzijoje. Dirbo užs. reikalų ministerijoje, Lietuvos pasiuntinybėje Londone buvo konsularinio skyriaus vedėjas, pasiuntinybės I asis sekretorius.

Dr. J. Žmuidzinas yra žinomas ir kaip spaudos žmogus. Jis yra rašęs Lietuvos laikraščiuose, o 1938-1939 metais buvo Associated Press korespondentu Kaune. Ne-

vieno milijono dolerių ir gerokai virš ketvirčio milijono skolos užtrenkta, o bažnyčios statybai - dar ne tik nė vienos plytos nenupirkta, bet apie jos statybą - ir kalbos užmirštos. Praeis dar daug metų, kol bus išmokėtos skolos. . . Bet tada ir bažnyčia lietuviams jau nebus reikalinga: senieji baigė išmirti, jų vaikai lietuviškai nekalbės. Tada ir pranciškonai čia nebus reikalingi, nes jų vietoje šeimininkaus kitataučiai.

seniai išėjo iš spaudos jo atsiminimų rinkinys "Runcė ir Dandierinas". Anksčiau atspausdinta novelių rinkinys "Ryto kraujas" ir poema "Pajūrio himnas". Dr. Žmuidzinas su žmona dail. Halina dalyvauja ir visuomenės veikloje. Prieš paskiriant jį Lietuvos gen. konsulu Toronte, dr. Žmuidzinas buvo Kanadoje Liet. Bendruomenės politinio komiteto pirmininku.

ST. CATHERINES, ONT. mieste Skautų Rėmėjai birželio 23 d. rengia tradicinę Jonines, kurios įvyks Meritton Community Center saleje. Programoje dalyvauja O. Mikulskienės vadovaujamas Čiurlionio ansamblis.

DAIL. ALFONSAS DOCIUS gegužės 29 d. staiga mirė Toronte nuo širdies smūgio. Baigęs Kėdainių gimnaziją, Kauno meno mokykloje Docius pradėjo studijuoti skulptūrą ir ją baigė Vilniuje 1943 m. Kanadoje gyveno nuo 1950 m., dirbdamas komercinio meno srityje. Šalia skulptūros ir tapybos, dail. Docius yra sukūręs ir daug grafiškos - iliustracijų lietuvių spaudai. Iliustravęs Bernardo Brazdžionio "Poezijos pilnatį". Spaudoje taip pat rašydavo meno klausimais. Paliko liūdinčią žmoną, taip pat skulptorę, Eleną (Sidaitę), su kuria susipažino ir šeimą sukūrė studijų metu.

Viduramžių ir dabartiniu laiku Lietuvos popierio gamyba

Kaune, pramoniniame Petrašiūnų rajone, įsikūręs Juliaus Janonio popieriaus fabrikas - stambi ir specializuota įmonė. Ji dabar gerai žinoma daugelyje pasaulio valstybių. Petrašiūnuose gaminamas aukščiausios kokybės popierius, kuriame spausdinami reikšmingiausi lietuviški ir sąjunginiai leidiniai.

NESENIAI SUKURTOMS FABRIKE DVIEM POPIERIAUS RŪSIMS ATESTACINĖ KOMISIJA SUTEKĖ KOKYBĖS ŽENKLĄ. TOKIO AUKŠTO ĮVERTINIMO SUSILAUKĖ SPAUDOS POPIERIUS, SKIRTAS "DIDŽIOSIOS TARYBINĖS ENCIKLOPEDIJOS" TREČIAJAM LEIDIMUI, IR POPIERIUS, KURIAME SPAUSDINAMOS KNYGOS IŠ SERIJOS "PASAULINĖS LITERATŪROS BIBLIOTEKA".

Lietuviškam popieriui, kaip ir pirmajai lietuviškajai knygai - Martyno Mažvydo "Katekizmui", - keli šimtai metų. Akimirkai kitai atsitraukime nuo moderniškų mašinų Juliaus Janonio fabriko ir padarykime ekskursiją į praeitį.

VYTAUTO LAIŠKAI LIETUVOJ GAMINTAM POPIERIUI

1578 metais palei Kauną mediniais latakais ėmė kliokti Jiesios ir Vyčiaus upelių vandenys. Čia pradėjo darbuotis popieriaus meistras J. Reineris. Nuo 1588 metų jis kasmet privalėjo duoti didžiojo kunigaikščio kanceliarijai po 10 rėzų - 5,000 lapų, o Vilniaus vaivada - po 5 rėzas. Reinerio popierių puošė vandenženkliai - labai aukštos kokybės įrodymas.

Tokio popieriaus tyrinėtojai yra suradę Kauno magistrato ir pilies teismo, Zemaitijos teismo knygoje.

1580 metais Kaune įkuriamas miesto magistratui priklausanti popieriaus dirbtuvė. Radvilų herbas, kartais įrašas "Civitatis Caunensis" "įspaudžiamas" į jo lakštus. Toks popierius keliavo tik pas karalių ir į Varšuvos kanceliariją.

LIETUVOS POPIERIS GAMINAMAS PRIE KAUNO

Istorikai teigia, kad seniausiai išlikę popieriuje rašyti Lietuvos valstybės dokumentai yra didžiojo kunigaikščio Vytauto laišakai (XIV amžiaus pabaiga). Tuo metu popierius buvo vartojamas daugiausia korespondencijai su užsieniu. O ilgalaikiai dokumentai - sutartys, dovanojimo aktai - neapsieidavo be plona išdirbtos veršluko odos - pergamento. Popierių tek-davo pirkti Italijoje, Prancūzijoje.

Matyt, lietuviškojo popieriaus gamybos pradžia - 1524 metai. Tada, Zygmantui Senajam leidus, šveicaras S. Vernartas Vilniaus pilies teritorijoje atidarė pirmąją Lietuvoje popieriaus dirbtuvę. Tais pačiais metais prie Vilnios upelio minėto S. Vernarto brolio K. Vernartas surentė antrąją popieriaus dirbtuvę.

Septynioliktasis amžius Lietuvos amatų ir pramonės (jeigu taip galima pasakyti) istorijoje - tikras

Cecho - popieriaus rulonai, kurie netrukus iškeliavę į šalies spaustuves.

popieriaus amžius. Didžiuliai, iš ažuolo, uosio, skroblo nutašyti, variu, geležimi apkaustyti velenai girgždėdami sukasi Vilniaus apylinkių popieriaus malūnuose - Markučiuose, Pavilnyje, Mickūnuose, Rokantiškėse, Paplaujoje. O garstosios Radvilų popieriaus dirbtuvės - Biržuose, Dubingiuose, Jašiūnuose, Kėdainiuose, Nesvyžiuje!

Aplė 1636 metus popierius buvo pradėtas "spausti" ir prie Vievio-Balceriškėse.

Aštuonioliktojo amžiaus pirmoje pusėje Pajūrio tifūno Kiršenshteino dirbtuvė Žemaičių teismo kanceliarijai irgi telkė gerą popierių. Šis malūnas sukosi Švėkšnoje.

Archyvuose rasta daugybė XVI-XVII amžiaus popieriaus pavyzdžių su įdomiais vandenženkliais, vaizduojančiais Sapiegų herbą - gudruolę lapę, žymintį dideles, bajorų, privilegijuotų meistrų vardus, pavardes, vietovių pavadinimus.

Dabar tarkime, kad atsidūrėme senovinėje popieriaus dirbtuvėje - mediniame malūne. Kamuoliais verčiasi garas drūtose rėškose, vario katiluose šunta skudurai - geriausia tuometinė žaliava popieriui. Verda jie su kalkėmis. O šaltūnais, velenas judina grūstoves, plestose grandančias, maigantįs iššutintus skudurus. Zalvario kaušais pameistriai semia skystą masę, pila ant paklotės, spaudžia ir formuoja popieriaus lakštus.

Tik 1848 metais popieriaus gamybai Lietuvoje imta vartoti medienos "košė", o devynioliktojo amžiaus pabaigoje celulozė.

PETRASŪNUOSE DABAR

Dabar vėl sugrįžkime prie Nemuno. Po erdvų stogu - popieriaus karalystėje Petrašiūnuose - pasekime sudėtingus procesus. Lygios, žvilgančios juostos gimimo pradžia - katilas. Tikriausiai, milžiniškas specialus metalo baseinas. Atkliokia, atalma į jį švarutėlis, tyras vanduo. Vanduo, kuriame net upėtakiai galėtų nardyti. Mat, mažiausia priemaiša kenkia popieriaus kokybei. Į plačias tūpintis krenta sniego baltumo lapai. Tai - supresuota celulozė, atkeliaujanti į Kauną iš Kaliningrado, Sovietsko, Bratsko, Baikalo - didžiausių celulozės kombinatų. Pagaminta iš geriausios kareliškos pušies, Sibiro kėnių ir kedrų, balteglių. Iš miško medžių, kurie pelnė šlovę ilgaamžių trobų, laivų, žvejų, medžiotojų fanzų statyboje. Į tyrę, išmaišytą katilė-basaine, pridama ir baltojo molio-kaolino. To paties molio, iš kurio kitur išdegamas skambusis Meiseno porcelianas. Kitais popierius nebūtų puikios kokybės.

Ilgas tyrės keltas. Plaka, vėl maišo ją malūnai automatai, plaua vandens srovės. Neša variniai ir žalvariniai tinklai. Tikrina inžinieriai chemikai. Pagaliau popieriaus juosta atgula ant velenų, nusvidinama, nublizginama.

Prie baltų rulonų, į kuriuos susukta tūkstančiai metrų popieriaus, mums žodį taria popieriaus fabriko PLANAVIMO SKYRIAUS VIRŠININKAS P. MORKVĖNAS:

- Mūsų gaminamas spaudos popierius turi didelę paklausą. Jame spausdinamos knygos ir žurnalai, kuriuos leidžia leidyklos "Molo-

daja gvardija", "Sovetskij pisatel", "Iskustvo", TSRS Mokslų akademija. Didžiosios ir Mažosios tarybinių enciklopedijų tomuose - mūsiškio popieriaus lakštai. "Mažoji tarybinė lietuviškoji" ir sąjunginių respublikų enciklopedijos - irgi be mūsų pagalbos neapsiėjo.

Fabriko pradėta masinė puslaidininkio fotopopieriaus gamyba - pirmoji Tarybų Sąjungoje.

Dabar Lietuvos popierius, gavęs kokybės ženklą, pasiekė pasaulinių standartų lygį. Pridursiu: antrasis šalyje. Pats pirmasis Tarybų Sąjungoje buvo atestuotas Kondapogos celulozės ir popieriaus kombinato Karelijoje laikraštiniu popierius.

LIETUVA GAMINS ILGAAMŽIŠKĄ POPIERIŲ

Fabriko laboratorijoje sužinome dar vieną įdomią naujieną. Dabartiniu metu, bendradarbiaujant su šalies Centrinio popieriaus tyrimo instituto mokslininkais, kuriamos dar dvi unikaliausios popieriaus rūšys. Jų pagrindinė savybė - ilgaamžiškumas, kurio pasigenda archyvų darbuotojai ir fundamentalių darbų leidėjai.

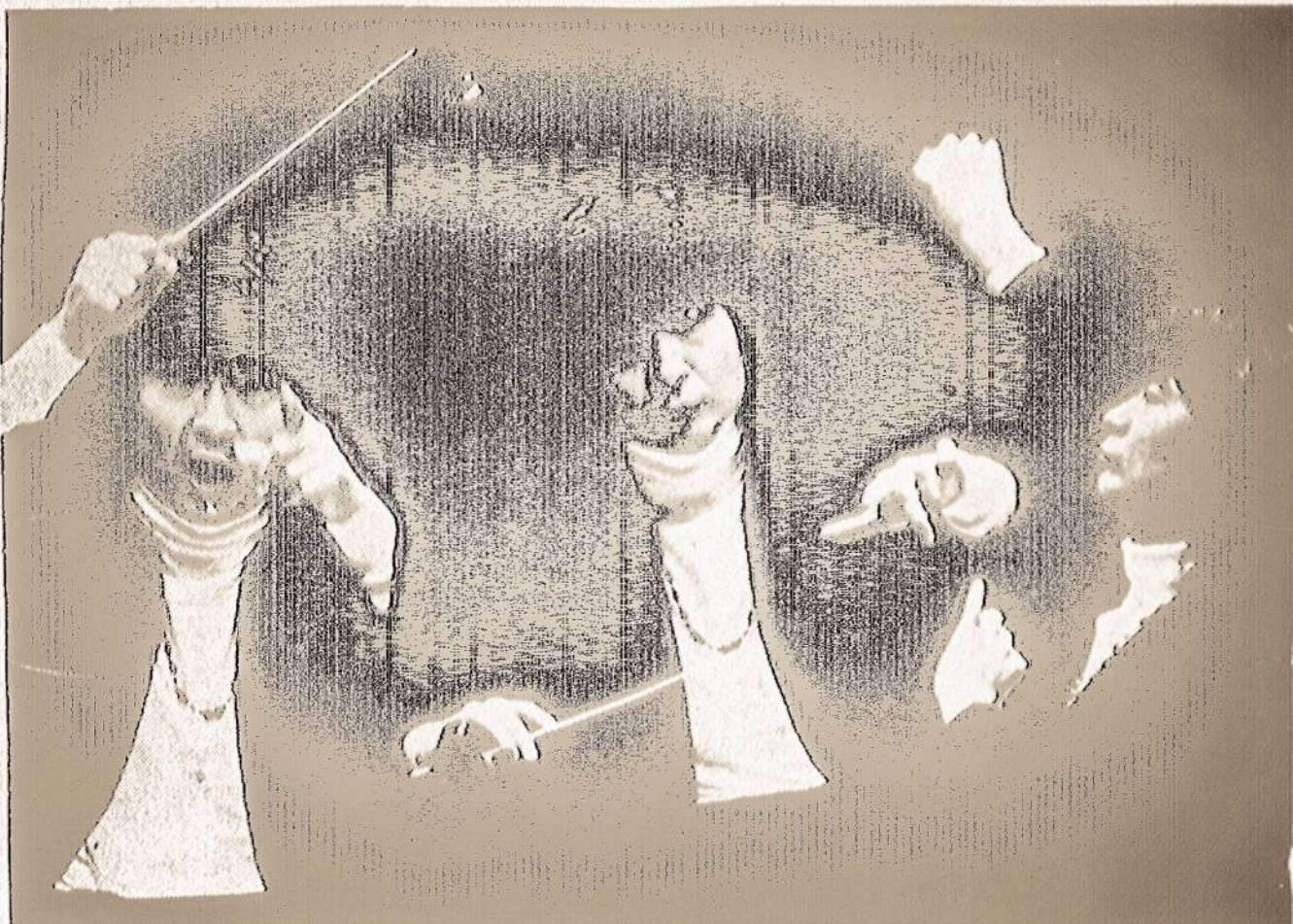
Senosios popieriaus gamintojų tradicijos Lietuvoje tęsiamos. Tik šiandien popierius tarnauja mokslo, kultūros, meno pastekimams propaguoti. Ir jo herbas - ne vandenženklis su pilna vyliava lape ar sidabrinėm kunigaikščių lelijom, bet aukščiausias herbas šalyje - kokybės ženklas. Herbas, kuriuo išaukštinamas lietuvių darbas.

Toks įvertinimas kurio susilaukė darbininkai iš J. Janonio fabri-

Tęsiama 7 psl.

VIENYBĖ, 1973 m. birželio 15 d.

San Francisco orkestras sužavėjo vilniečius

Maestro Seija Ozawa diriguoja San Francisco Simfoninį Orkestrą Vilniaus Filharmonijos salėje.

Tai iš tikro puikus orkestras. Trys nuostabi vakarai perpildytoje filharmonijos salėje, klausant San Francisco simfoninio orkestro, tapo įspūdinga ir taip jau turtingo šiemetinio koncertinio sezono kulminacija. Muzika, kuriai neegzistuoja nei kalbiniai, nei kultūriniai, nei pagaliau socialiniai barjerai, nepaliko abejingais nė vieno, kam nusišypsojo laimė pakliūti į taip nedidukę tapusią mūsų filharmonijos salę.

Tarptautinėje arenoje San Francisco muzikus kažkaip savaime užgoždavo bostoniečiai, njujorkiečiai, filadelfiečiai ir kiti ne mažiau garsūs kolektyvai. Ne nuostabu, kad apie šį orkestrą nedaug ką nežinojome. Ir šį mūsų svečių kelionė - tai pirmas jų žingsnis ne tik Tarybų Sąjungos, bet ir apskritai Europos koncertų salėse. Tačiau jų dabartinio turne pastekimas liudija, kad geriausių pasaulyje ansamblių skaičių teks praplėsti dar vienu, turinčiu savą veidą, savą muzikinę kalbą ir tradicijas.

Šios tradicijos neatsirado iš karto. San Francisco simfoninis jau įžengė į septintąjį savo veiklos dešimtmetį. Jo vadovais yra

LIETUVOS POPIERIO GAMYBA

Tęsinys iš 6 psl.

ko, - nuolatinės kovos už aukštos kokybės produkciją rezultatas.

Popieriaus meistrai nebe pirmus metus dirba kryptingą techninio įmonės perginklavimo darbą, įsaviną geriausių popieriaus rūšių gamybą.

Įmonėje išsiplėtė racionalizatorinis judėjimas. Šiandien čia 150 racionalizatorių. Jie į penkmečio taupykėlę įnešė tūkstančius rublių.

Geriausiojo popieriaus gamintojo Albino Pašviansko krūtinę puošia auksinė Darbo Didvyrio žvaigždė. Žinomi fabrike pirmūnų - mašinų derintojo Zenono Daukšos, mašinistų Romo Miliausko, Algio Moliejaus, laborančių-kontrolierių Genės Sinkevičiūtės, Aldonos Morkūnaitės ir daugelio kitų vardai.

VIENYBĖ, 1973 m. birželio 5 d.

buvę tokie pasaulinio garso dirigentai, kaip P. Montė ir J. Kripšas. Jo artistais buvo ir yra pirmaklasiai muzikantai, kurių pastangos ir kūryba, nukreiptos į tikras menines vertybes, sudarė sąlygas susiformuoti gyvam ir paslankiam muzikiniam organizmui. Sunku išskirti kokį nors šio orkestro muziką ar instrumentų grupę. Čia esama daug puikių meistrų. Tačiau bene ryškiausiai jų individualias galimybes reprezentavo orkestro koncertmeisteris S. Kaninas, temperamentingai ir šiltai solavęs L. Bernsteinio Serenadoje smuikui ir orkestrui.

Orkestras skamba be galo minkštai, jis paslankus ir spalvingas. Stebina jo dalyvių muzikinis susiklausymas, tikras emocišnis užsidegimas. Nors, sėsdami už mūsų filharmonijos pulčių, orkestro artistai už savo pečių nuo gegužės vidurio jau turėjo 23 koncertus, nejutome nei nuovargio, nei abejingumo.

Skirdami tiek gražių komplimentų orkestrui, negalime neatkreipti dėmesio į reto ryškumo talentą - orkestro meno vadovą ir dirigentą Seijį Ozavą. Mokėsis pas H. Karajaną, jis bendradarbiavo su L. Bernsteinu, buvo apdovanotas daugeliu Amerikos ir kitų šalių premijų ir stipendijų. Štai jau dešimtmetis jis su tikru triumfu sutinkamas visur, kur tik pasirodo už dirigento pulsto. Ir, tur būt, nesuklysiu pasakęs, kad ir dabartinis San Francisco orkestro pasisekimas daugeliu atvejų yra sąlygotas šio muziko individualybės. Netgi dar daugiau - susidarė įspūdis, kad dirigento savitumas kažkaip nejučia tarsi užgožė paties orkestro muzikavimo laisvę. Seijo Ozavos individualybė taip ryški, kad ji veikia visur apvertė aukštyn kojom daugelį interpretacinių įvaldžių. Gal todėl greta susižavėjimo ne vienas iš koncertų išsinešė ir abejonių, kad nė toks turėtų, pavyzdžiui, būti Bramsas arba Čaikovskis.

Bene mažiausiai abejonių kėlė šiuolaikinės muzikos atlikimas.

JONAS AISTIS

Fuga in As Moll

Dažnai pasiremiu ant savo nuobodaus gyvenimo -
Taip noriu jam atrast šį tą, bet nieko nerandu.
Pabyra metai ašarom, tai sušlama dejavimais.
Tai vėlei nuplaukia lėnai lyg paryčiu vanduo.

Tai pasaka! sekta kadais su smulkiomis detalėmis. . .
O pasaka! tu tolimam, tu užmario krašte!
Ir šitaip glamonėju širdį plakančią ir geliamą,
Suklūpusią po atminimais, lyg sunkia našta.

O jisai taip sunkus, taip didelis tasai gyvenimas,
Jis taip nuvargino, nuplėšė, nualino mane.
Ir štai aš viską surinkau, kas gali būti menama,
Sušilt kadais rusenusia iliuzijų ugnia:

Neaiški mėnesiena ir pakaruokliai vaidenasi,
Matau tiktai, kad kalasi žvaigždelės pamažu,
Ir įbedu akis, bet paklystu žvaigždynuose, -
O tas gyvenimas taip didelis ir taip gražus! . . .

Ir taip norėtysi gyventi kaip kirminui, sakysime,
Gyventi tiktai vien dėlei gyvenimo paties -
Gyvenimas - tai kaip veršmė: jis niekad neišsisemia,
Gyventi taip be galo, be krašto ir be mirties. . .

Atgyja vėl man širdis nuvargusi, aplėtusi.
Aš jo kadaise troškau, aš juo kadaise džiaugiaus -
Gyvenimas toks didelis, o jo gi taip norėtysi,
Jo taip, jo taip norėtysi kaip galima daugiau. . .

Mane jis prislėgė ir nuplėšė, ir taip nuvargino,
O vis su tokia didele aistra aš jį nešu.
Ir nyksta visos smulkmenos - tie rudenys ir darganos -
Gyvenimas toks didelis, malonus ir gražus! . . .

Kaunas, 1932. VIII.10

B. J. KASLO NAUJA KNYGA

Bronis J. Kaslas, THE USSR - GERMAN AGGRESSION AGAINST LITHUANIA. A. Documentary History 1939-1945. Edited, with a Foreword and Introduction by Bronis J. Kaslas, Ph. D. Robert Speller & Sons, Publishers, Inc., 10 East 23rd Street, New York, N. Y. 10010. First Edition; Printed in the United States of America; 1973; Library of Congress Catalog Card No. 72 - 12230; ISBN 0-8315-0135-9; \$15.00.

Lietuvos laisvės bylai ir istorijos mokslui tai nepaprastos svarbos leidinys, 543 psl. knygoje sudėti vokiečių ir rusų suokalblio Lietuvai užgrobti dokumentai, 1939-1940 Kremliaus ir Berlyno derybų protokolai ir telegramos,

Apčiuopiamai vaizdinga S. Prokofjevo siuita iš "Romeo ir Julietos", lyg iš verdančio ritmų sukuriu išplėstas Bartoko "Stebuklingas mandarinas" kiekvieną kartą tarsi įelektrindavo salę. Svečiai gausiai atstovavo ir amerikietiška muzikai. Puikų įspūdį paliko ne tik neoklasiškas Ch. Ives ir kiek eklektiškas, bet jautriai muzikalus L. Bernsteinas, bet ir modernus Rušas, kurį subtiliai ir įsijautęs atliko antrasis orkestro dirigentas N. Wyss.
Donatas KATKUS

kruopščiai surinktos ir pateiktos liudija, kaip buvo rusų ir vokiečių deramasi dėl Lietuvos, kaip buvo tiesiog kruvino turgaus kaupimas ir pardudamas net tam tikras Lietuvos regionas, pvz. Suvalkijos dalis iki Sešupės.

Tarptautinės teisės profesorius Bronis J. Kaslas, šios rūšies teisės mokslus dėstęs JAV aukštosiose mokyklose, savo tautai ir aplamai pasaulio istorijai atliko didelį patarnavimą autentišku dokumentų rinkiniu, atskleidžiančiu nuogos agresijos faktą ir okupanto šiandienines begėdiškas pastangas visa tai paneigti.

Knygai išleisti \$10,000 davė VLIKas.

Knygai išleisti idėją prieš keletą metų iškėlė VLIKO pirmininkas dr. J. K. Valiūnas, pritarė VLIKO Valdyba ir Taryba.

Dr. Jonas Balys JAV kongreso bibliotekoje surinko daug dokumentų, o tarptautinės teisės mokslų profesorius dr. Bronis Kaslas atliko redaktoriaus darbą. Jis taip pat surinko papildomų dokumentų. Jis artimai bendradarbiavo su VLIKO sudarytąja specialia komisija ruošiamam studijiniam darbui peržvelgti. Komisiją sudarė dr. Jonas Puzinas, dr. Bronius Nemickas ir Juozas Audėnas.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

PROF. JUOZAS ŽILEVIČIUS paruošė ir rūpinosi išleidimu anglų kalba knygutės apie jo suorganizuotą Chicagoje Lietuvių Muzikologijos archyvą. Archyvas turi apie 300 tūkst. eksponatų, kurių tarpe taip pat yra ir didžiulia visos spausdintos lietuviškos muzikinės tautosakos. Toje knygutėje surinkta visa informacija apie Archyvo istoriją ir jo lobius. Prof. Žilevičius muzikinės medžiagos rinkimu pradėjo rūpintis dar Kaune būdamas ir tą darbą tęsia jau daugiau kaip 50 metų.

ALEKSANDRAS JUOZAS PAREIGIS šį pavasarį baigė Illinois medicinos mokyklą ir gavo daktaro diplomą. Tame pačiame universitete jis anksčiau yra baigęs biologiją. Privalomąją praktiką atliko to universiteto ligoninėje ir sieks vidaus ligų specialisto laipsnio. A. J. Pareigis yra gimęs Würzburgėje, Vokietijoje; vėliau, tėvams atvykus į JAV, gyveno Cicero, Ill., kur baigė šv. Antano par. mokyklą ir lankė lietuviškąją klasę. Jaunojo daktaro tėvas - Alfonsas Pareigis taip pat yra medicinos daktaras.

CHICAGOS AUKŠTESNIOSIOS LITUANISTIKOS MOKYKLOS mokiniai savo 1972-73 metų metraščių pavadino "Žiemos žiedais". Išleido Tėvų komitetas, spausdino VI, Vijeikio spaustuvė, 96 psl. Gausiai iliustruotas. Tai jau keturioliktasis šios mokyklos metraščių. Savo rašiniams dalyvauja 36 mokiniai su vienu ar daugiau rašinių.

IZABELĖS MOTEKAITIENĖS studijos mokiniai birželio 1 d. Jaunimo centre dalyvavo savo mokslo metų pabaigos koncerte. Pasirodė net 13 mokinių, dainininkų ir pianistų. Dainininkams per visą koncertą akompanavo Manigirdas Motekaitis, kal kurlems smuiku pritarė dr. Leonidas Ragas. Pabaigai paskambino ir pats Manigirdas Motekaitis. Koncerte atsilankė gausus būrys, jų tarpe nemažai ir pašalčių, muzikos mėgėjų.

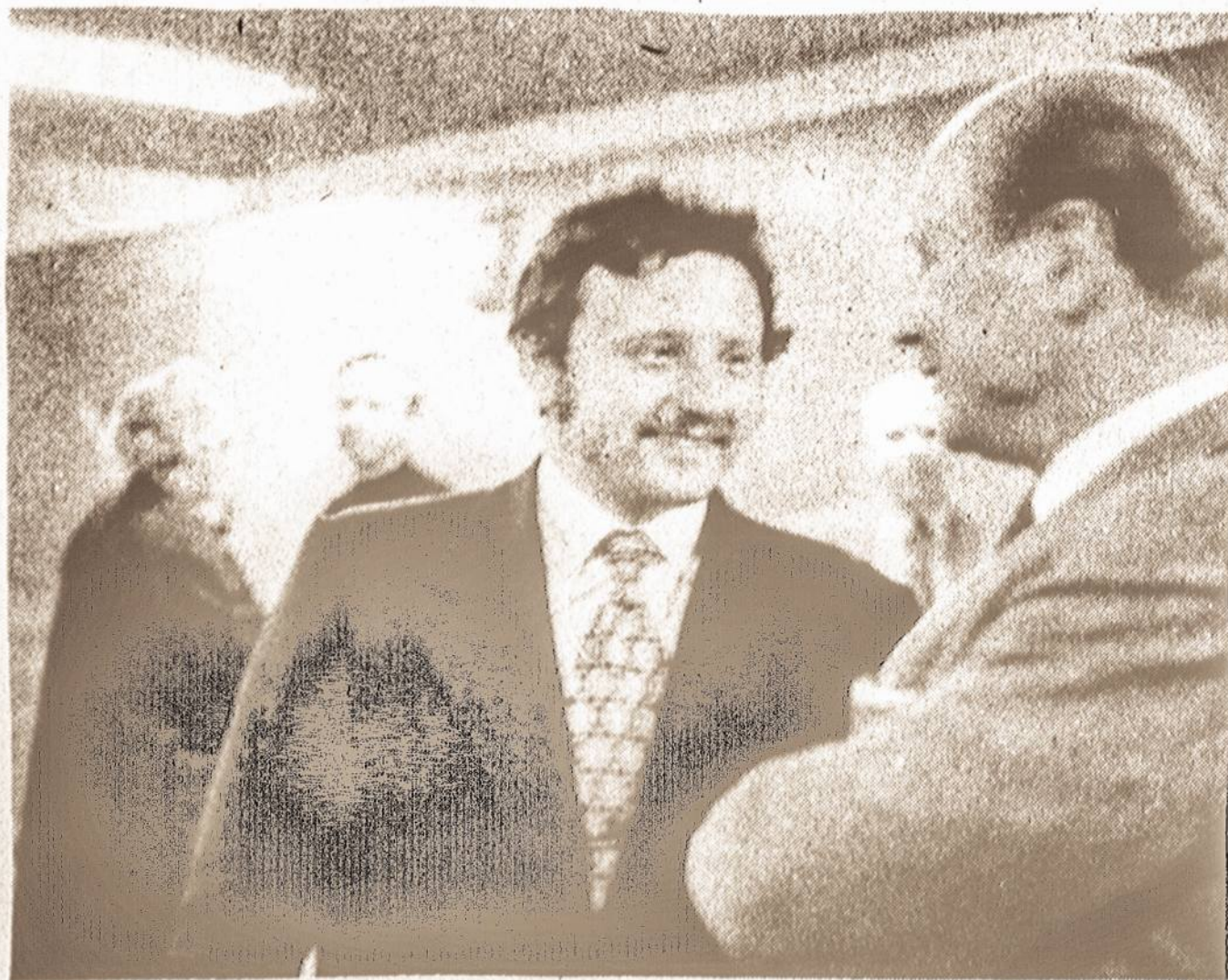
DU VEIKLŪS LIETUVIAI sumainė žiedus birželio 2 d. Tai literatūros knygų leidėja, iliustratorė ir skautų veiklos puoselėtoja Dalia Lukošūnaitė ir "Menės" salės savininkas Liudas Šlenys.

Izabelės Motekaitienės dainavimo studijos mokinių pasirodyme birželio 1 d. Jaunimo Centre. Dainuoja Rūta Kleinaitytė ir Dalia Petreikytė.

E. Šulaičio nuotraukos

P. Turuta iš Grand Rapids, Mich. diriguoja Chicago ir apylinkių moksleivių jungtinį chorą tradicinėje jaunimo šventėje Bučo darže gegužės 20 d. Šioje šventėje dalyvavo tik 4 lit. mokyklų mokiniai; daugiausia ju davė Brighton Parko lit. mokykla, kurios chorui vadovauja J. Kreivėnas.

Iš Lietuvos pabėgęs jūrininkas V. Gadliauskas Chicagoje Jaunimo Centre per Religinės Šalpos rėmėjų susirinkimą, kuriame jis darė pranešimą apie padėtį Lietuvoje. Dešinėje - Vytautas Bikulčius.

PEDAGOGINIS LITUANISTIKOS INSTITUTAS birželio 9 d. užbaigė savo mokslo metus. Institutą šiemet baigė 16. Pirmąją mokine Institutą baigė V. Bilalšytė. Pirmą kursą taip pat baigė 16 jaunuolių, o antrąjį kursą - 12. Institute veikia ir neakivaizdiniai kursai, kuriems vadovauja I. Serapinas. Studentų yra 41.

Instituto direktorium yra Aleksandras Dundulis, o rektorium ir toliau sutiko pasilikti dr. Petras Jonikas.

ARVYDAS VANAGŪNAS, chicaliečių Stasės ir Stasio Vanagūnų sūnus, šį pavasarį baigė Illinois universiteto medicinos mokyklą ir toliau dirbs ir gilins medicinos studijas vidaus ligų specialybėje Northwestern universiteto ligoninėje. A. Vanagūnas yra gimęs 1947 m. Augsburgėje, Vokietijoje. Chicagoje Arvydas išėjo pradžios ir vidurinių mokslų ir 1969 m. Illinois universitete gavo bakalauratą. 1964 m. jis baigė Chicago Aukštesniąją lituanistikos mokyklą. Kiti du Arvydo broliai Ramūnas ir Stasys taip pat yra baigę universitetus.

"PALIKTOS PĖDOS" - tokiu vardu išėjo iš spaudos Kristijono Donelaičio vardo Aukštesniosios Mokyklos moksleivių metraščių, 116 psl., dail. P. Aleksos viršeliu, spausdintas Morkūno spaustuvėje. Metraščių skirtas tos mokyklos septintajai abiturientų laida. Šiemet buvo 35 abiturientai. Visų jų atvaizdai sudėti metraštyje. Metraščių įžangoje, o vėliau ir tekste paaiškinamas jo vardo parinkimas. Įžangoje direktorius J. Širka, tarp kitko, rašo: "Kiekvienas žmogus palieka buvimo žymes - pėdas. Prasmingai paliktos bėdos gyvenimo keltytos palieka pavyzdžiu ateinančioms kartoms".

JAUNUČIO PUODŽIŪNO BALETO STUDIJA birželio 2 d. vakare didžiojoje Jaunimo centro salėje turėjo savo tradicinį metinį koncertą. Publikos buvo pilna salė. Mokinių tarpe dominuoja lietuvaitės, bet ir italų kilmės. Programa dalyvavo įvairaus amžiaus ir sugebėjimų jaunuoliai. Sėpiausias vakaro taškas betgi buvo profesinio lygio studijos mokinių Violetos Karosaitės ir Janinos Kolytės, kartu su pačiu studijos vadovu Jaunučiu Puodžiūnu, atliktas "Carmen" impersonavimas.

"POKALBIAI SU KARALIUM" - tokiu pavadinimu netrukus išeina nauja poeto Kazio Bradūno knyga, su dail. O. Virkau grafišku apipavidalinimu. Tai bus paskutinė iš pastaraisiais metais parašytos Bradūno trilogijos, kurių pirmosios tema yra Čiurlionis ("Sonatos ir fūga", o antrosios - Donelaitis "Donelaičio kapas"). Ši trečioji dalis skirta Gediminui. Cikle yra 12 pokalbių, kurių kiekvieno pradžioje cituojama atitinkama ištrauka iš Gedimino laiškų, sutarčių ar ano meto pasiuntinių pranešimų. Poetas savo lyrika dramatiškai istorinę praeitį ir dabartį.

ARCH. VYTAUTAS ZUBAS dirbęs Fiji salose su žmona Adolfina, dainininke, atvykęs į Ameriką aplankė savo draugus Chicagoje. Jų dukra Dana studijuoja Toronto u-te.

VIENYBĖ, 1973 m. birželio 15 d.

Vaidas iš Aušros Vartų skaučių tunto sveigos prie Jaunimo Centro Chicagoje. Fone matomas Laisvės kovų paminklas ir naujas pastatas, kuriame dabar yra įsikūrusi ir Čiurlionio galerija. E. Šulaičio nuotrauka

New Yorko teismo patvarkymai Balfui

1. BALF seniesiems direktoriams pavedė perduoti visus reikalus tvarkyti BALF reikalų vedėjui Jonui Bagdonui;

2. Jonui Bagdonui pavedė BALF inventorių, knygas ir turtą perduoti naujesiems BALF direktoriams;

3. Naujesiems BALF direktoriams patvarkė sušaukti kitą BALF Seimą dar šiais metais spalio arba lapkričio mėnesį.

Naujieji direktoriai seimą šaukti nutarė Cleveland, Ohio spalio 16 d.

BALF namas Brooklyne paliktas naujam seimui išspręsti.

BALF nuosavame name Brooklyne dabar talpinasi BALF įstaiiga, sandėlys su rūbams suspausti ir supakuoti mašinomis, adresografas, rašomosios bei skaičiavimo mašinos. Namo išnuomotieji butai Balfui per metus duoda daugiau \$1,000 pelno.

Iki šiol teismo bylai bei advokatams išleista virš \$2,000. Aukos sustojo plaukti. Išsiųstosios šalpos čekiai Chase Manhattan banko šelpiamiesiems neišmokėti.

Šiuo laiku BALF turta - \$98,000 išaldyti.

Kaip žinome, BALF veikti valdžios leista tik ta sąlyga, kad nebūtų jo veikla maišoma su politika.

Nuotaikos dėl BALFo bylos nėra geros ir, be abejo, mūsų šalpos organizacija, dėl to gali daug nukentėti.

Dėl lietuvių ateities

Spaudoje, susirinkimuose senosios lietuvių išeivijos veikėjai minime praicitus veikėjus didele pagarba, minime jų sukaktis, darbus ir iškeliamus nuopelnus. Beveik kasdien į amžinybę palydime vyresniosios kartos lietuvius, kurie prieš 50-60 metų dar į šį kraštą atvyko ir organizavo lietuvių istaigas, įsijungė į jau veikiančią draugiją ir dirbo lietuvišką darbą, savo jėgomis sustiprino gyvąją išeiviją.

Senstantys, kai žino, kad iš jaunosios kartos ateina jaunų energingų, patriotingų veikėjų, kurie vyresniuosius pavaduos, pradėtąjį jų darbą tęs, jaučiasi maloniau, lengviau.

Lietuvių jaunimo gal galime priskaičiuoti iki milijono. Bet kiek lietuvių domisi, ar moka lietuviškai, jau visai kitas klausimas.

Apskaičiuojama, kad lietuvių veikėjų, turinčių dar mokyklinio amžiaus vaikų, yra apie 8,000, iš kurių apie 3,000 lanko liuanistines mokyklas. Besimokančiųjų liuanistinėse mokyklose skaičius kasmet mažėja maždaug pustrėčio nuošimčio.

1972 m. JAV-se veikė 42 liuanistinės mokyklos. Tais pačiais metais mokinų tėvai mokykloms išlaikyti sudėjo dideles pinigų sumas. Visoms liuanistinėms mokykloms metinis biudžetas siekė \$143,000, 80-90% gauna iš lietuvių fondo, LB apylinkių, SLA ir kitų aukotojų. Tėvai už kiekvieną vaiką moka nuo \$30 iki \$50 metinio mokesčio. Ruošdami parengimus ir aukodami, kai kurie aukoja ir šitaip išleidžia stambokas sumas. Kiek laiko ir pastangų įdeda savo ir kaimynų vaikus vežioti į liuanistines mokyklas, pamokų ir pertraukų metubudėdami, ruošdami mokyklų vakarus ir atlikdami kitus darbus! Kai kurie vaikus veža net 50 ar daugiau mylių į mokyklas!

Mokyklų mokytojai, chorvedžiai pasiukoję dirba, kad mūsų jaunas lietuviškai kalbėtų, lietuviškai galvotų, įsijungtų į mūsų lietuvių organizacijas, spaudą, radiją ir ruošųsi visam lietuvių gyvenimui išeivijoje vadovauti.

Baigiamas spręsti mokyklinių vadovėlių išleidimas. Svetimo tarybos rūpesčiu paruošta ir net spalvotai išleista eilė vadovėlių, skaitinių, knygelių.

TĖVŲ NUOPELNAI LIETUVYBĖ IŠLAIKYTI

Dalis jaunimo dalyvauja vienoje kitoje lietuvių organizacijoje, jaunimo ratelyje ar choruose, kai kur vaidintojų trupėje. Siek tiek lietuviškumo įgauna. Bet tik tiek tiek.

O kur daugiau? Pagalvokim.

Šių žodžių rašytojui tikrą lietuviškumo tepavyko gauti tik tėvų nuvežtam į Lietuvą. Lietuvoje ir tik Lietuvos mokyklose teko išmokyti lietuviškai. Pamilti Lietuvą tebuvo pilnai įmanoma tik, kai Lietuva buvo pilnai pažinta, joje pagyvenus, joje liuanistiką pazubrėnus, pakvėpavus jos grynu oru ir mitus civilizacijos "mandrybių" nesugadintu jos maistu.

Tai buvo tėvų ir tik tėvų nuopelnas. Ir tai buvo tada, kada Lietuvą dar valdė svetimieji - rusai, vokiečiai. Bet į JAV vykti tada tokie veiksniai nedraudė! Tada, kai lietuviškoji dvasia Lietuvoje tik pradėjo plačiau klestėti, tada kai lietuvių inteligentija ir Lietuvos vadovybė dar tebuvo išauklėta visų kaimynų, tik ne lietuvių, mokyklose, tada kai kiekvienas Lietuvos inteligentas geriau kalbėjo rusiškai, lenkiškai, vokiškai, negu lietuviškai, nors dvasioje buvo lietuvis.

Šiandien Lietuvos išeivijos sūnus ir dukra Lietuvos mokyklas ras lietuviškas, su dėstomąja lietuvių kalba. Tegu jose nesimo-

kys jokios tikybos, tegu jose pažins visai kitą pasaulį. Bet jose ras tą, ko niekur kitur neras - gryna lietuvių kalba lietuvių dėstomos gilios ir spalvingos Lietuvos istorijos. Patirs meilę tėvų žemei, įgaus pagarbos jausmų savo tėvams, o svarbiausia Lietuvos mokyklose ras - ko mes iš ateities lietuvių ir giliausiai supras savo tėvelius, kodėl jie tą Lietuvą taip tebemyli, nors duonutės ir prie duonutės čia Amerikoje turi per daug, nors ir yra brangi.

American Travel Service Bureau, vadovaujamas Walter Rask-Rasčiausko, organizuoja turistines ekskursijas į Lietuvą. Jo ekskursijos tvarkingai suorganizuotos ir vyksta sklandžiai. Visos grupės turi patyrusius palydovus. Ekskursijų maršrutus sekantis:

6 DIENOS LIETUVOJE

5 DIENOS VILNIUJE (įskaitant 1/2 dienos kelionę į TRAKUS)
1 DIENA KAUNE, 5 DIENOS TALLINNE (Estijoje).

DAR YRA VIETŲ SEKANČIOSE EKSKURSIJOSE:

Nr. 7	Liepos mėn. 19 d. IS CHICAGOS — 897.00	14 dienų kelionė IS NEW YORKO — \$797.00
Nr. 9	Rugpjūčio mėn. 13 d. IS CHICAGOS — \$1012.00	21 diena (su Roma)
Nr. 10	Rugpjūčio mėn. 22 d. IS CHICAGOS — \$872.00	14 dienų kelionė IS NEW YORKO — \$772.00
Nr. 11	Spalio mėn. 1 d. IS CHICAGOS — \$782.00	15 dienų kelionė IS NEW YORKO — \$682.00
Nr. 12	Gruodžio mėn. 19 d. IS CHICAGOS — \$787.00	14 dienų kelionė IS NEW YORKO — \$687.00

Prašome pasirinkti Jums tinkamiausią kelionės datą ir registruotis, nes dalyvių skaičius grupėse ribotas. Įmokėjimas asmeniui \$100.00 Paskelbtos kainos — gyvenant dviese kambaryje; atskiras kambarys — \$85.00 papildomo mokesčio. o ekskursijose su Roma — \$100.00 papildomo mokesčio.

ALL AIR FARES SUBJECT TO CHANGE AND/OR GOVERNMENT APPROVAL

Visais kelionių reikalais prašau kreiptis į:

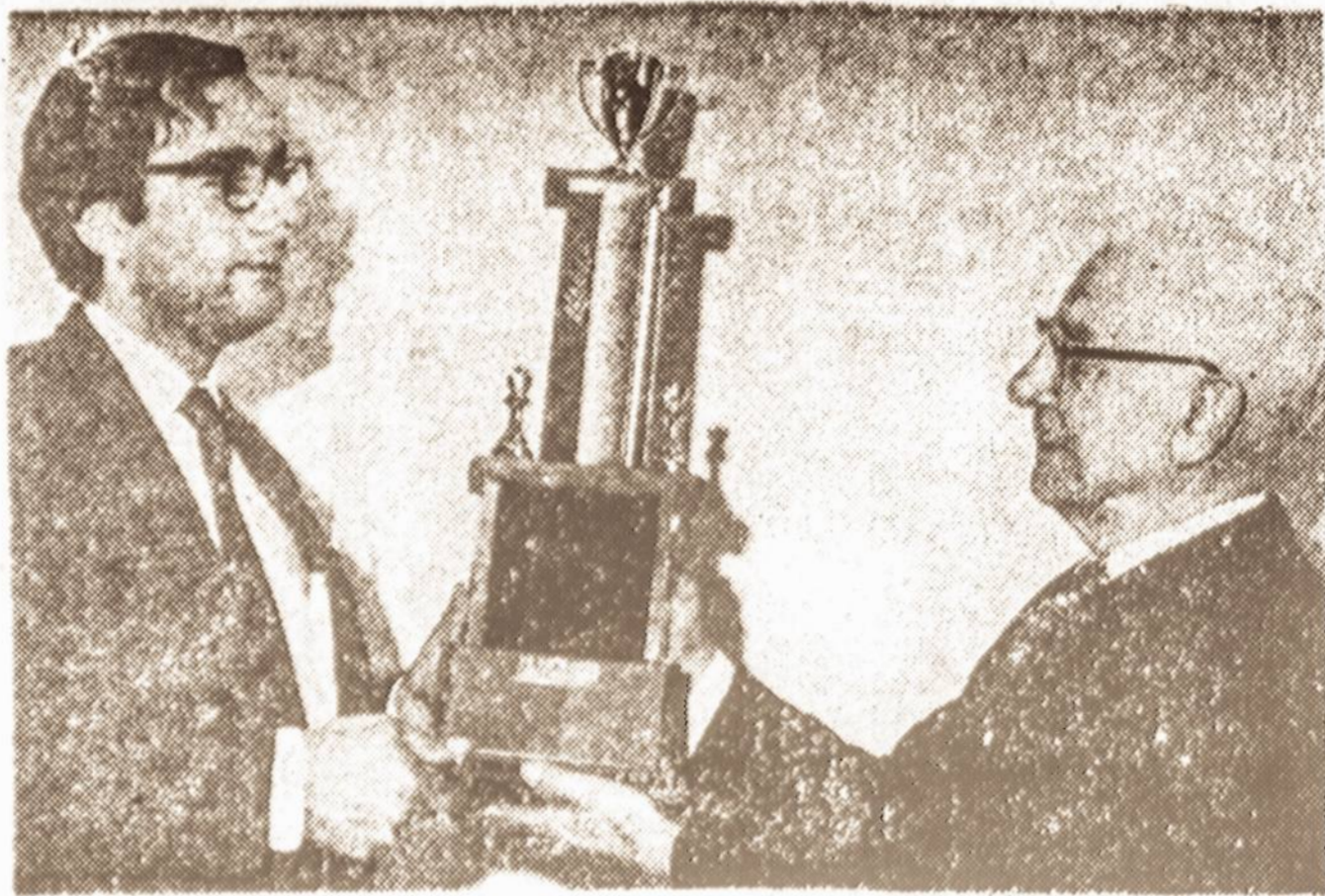
AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 SOUTH WESTERN AVENUE

Chicago, Illinois 60643

Telefonas (312) 238-9787

Taip pat paruošiamė kvietimus giminėms atvykti į Ameriką; teikiame informacijas kelionių reikalais į visus pasaulio kraštus, parūpiname visas ir bilietus.

Vytautas Širvydas įteikia taure Plymouth, Mass. State College šachmatų konkursą laimėjusiam George Maloof. Konkursas tęsėsi 8 valandas ir jame dalyvavo 66 šachmatistai, jų tarpe V. Širvydas iš Nashua, New Hampshire.

Rungtyniauja Chicago lietuviai šachmatininkai, kurie kiekvieną penktadienio vakarą susirenka į Jaunimo Centrą išmėginti savo jėgas. E. Šulatičio nuotrauka

ĮVAIRIOMS ŠVENTĖMS
PAPUOSALŲ GAUSITE

Alice's Florist Shop

107-04 Jamaica Ave. Richmond Hill, N. Y.

— Gėlės įvairiom progom —

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454; vakarė: 738-1946. Čia rasite nuoširdų lietuvišką patarnavimą.

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY · MUTUAL FUNDS · INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, igyjant apdraudas; federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiai kitais reikalais, -- kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VJ 7-4477
87-09 Jamaica Avenue
Woodhaven, N. Y. 11421

BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO
PRIEMONĖMIS Į VISAS PASAULIO VIETAS

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. vak.

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS
PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI
POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas
prieinama kaina.

1883 Madison Street ● Brooklyn 27, N. Y.
(Ridgewood)

Tel. Evergreen 2-6440

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir
visais reikalais kreipkitės į

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės
valdžios mokesčių pareiškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

Virginia 6-1800

JUOZO BANDŽIUKO

THEATRE CAFE

Čia vaišinsiesi ir vaišinsi ne tik Amerikos veik visais gėrimais — alu, vynu ir dar stipresniais. Gausi ir importuotų iš Europos ir kitų kraštų. — Jauki vieta susitikti, pasikalbėti ir džiaugtis gyvenimu su maloniais draugais.

96 - 10 Jamaica Ave.
Woodhaven, N. Y.

Tel. 846 - 9884

CABINET MAKER

CUSTOM BUILT

* CABINETS * BOOKCASES * ANTIQUE REPAIRING
* FORMICA WORK SPECIALISTS

AUGUST VILENIŠKIS
119-20 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y.

VIROGINIA 7-5760

Mirė dr. Juozas Pajaujis

Dr. Juozas Pajaujis

Birželio 10, sulaukęs 79 m. amžiaus mirė dr. Juozas Pajaujis-Javis. Buvo gimęs Punsko vls., Suvalkų apskrity. Ši Lietuvos provincija, lenkų okupuota Lietuvai negražinta, nors kraštas grynai lietuviškas.

Pajaujo gyvenimas buvo audringas. Jis kalėjo prie visų valdžių; ne tik okupacijų metais, bet ir Lietuvos nepriklausomybės laikotarpyje. Vėlonis buvo ryžtingai veiklus ir tiesmukas. Jo veikla labai šakota.

Lietuvos nepriklausomybės pradžioje tam teko dirbti įvairius darbus. M. Šlezevičiaus vyriausybėje 1918-19 m. jis buvo spaudos ir propagandos biuro vedėjas. Jo plunksna parašyti atsišaukimai sukėlė tūkstančius savanorių kovoti prieš Lietuvos priešus. Jis pats buvo savanoriu ir buvo įstojęs ir Karo mokyklą (IV laidą), bet jos nebaigė.

Pajaujis Versalio taikos derybų metu Paryžiuje dirbo spaudos skyriuje prie Lietuvos delegacijos.

Visuomeninę veiklą pradėjęs Seinuose, įstodamas į Aušrinės Kuopelę. Visą gyvenimą buvo visuomenės veikloj ir kūrybingas.

1926 m. buvo išrinktas į Lietuvos Seimą liaudininkų-demokratų srovės atstovu 1926 m. Pasmerkdamas gruodžio 17-tos perversmą, Pajaujis pasakė griežtą kalbą seime. Dėl to buvo teisiamas kartu su kitais, norėjusiais grąžinti demokratinę tvarką. Už Tauragės pučą buvo nuteistas mirties bausme, vėliau bausmė buvo pakeista kalėjimu iki gyvos galvos.

Po poros metų Pajaujis buvo amnestuotas, bet turėjo išvykti iš Lietuvos. Po trijų metų grįžo iš Prancūzijos, apsigyveno Klaipėdos krašte, kur jam buvo leista gyventi.

Pajaujis buvo aktyvus spaudoj. Rašė daug straipsnių įvairiais klausimais, vertė vadovėlių mo-

VIENYBĖ, 1973 m. birželio 15 d.

kykloms ir ruošė mokslinių veikalų. Jis vertęs ir dailiosios literatūros veikalų: Tris muškietininkus, A. Dumas; Pingvinų salą, Anatole France; Rašytojo kelionę aplink pasaulį, V. Blasco-Xavez. Vėlonio iniciatyva pradėta leisti pirmosios balandžio satyros humoro laikraštis Kultūvė.

Pajaujis pedagoginį darbą pradėjo 1915 m. Dauguose ir Varėnoje, kaip pradėjo kurtis pirmosios lietuvių mokyklos. 1934-38 m. buvo docentu ir reikalų vedėju Prekybos institute Klaipėdoj, ir 1941-44 VU.

1941 m. rusams pasitraukus iš Lietuvos, Pajaujis buvo darbo ir socialinės apsaugos ministru sukilėlių vyriausybėje.

1946 m. atvykęs į Ameriką 1950-52 m. Alaskos u-te dėstė rusų kalbą ir Rusijos ekonominę geografiją, vėliau dirbo Kongreso bibliotekoje, Washington, D. C.

J. K.

Poetas Jonas Aistis

Birželio 13 d. Washington, D. C. mirė poetas Jonas Aistis. Buvo gimęs 1904 m. liepos 7 d. Aleksandravičiaus pavarde Kaupiškės dvare, Aukštosios Panemunės valsčiuje, Kauno apskrity. Baigęs Aušros gimnaziją ir Humanitarinių Mokslų Fakultetą Kaune, daktarata gavo Grenoble, Prancūzijoje. Rašė pasirašinėdamas Kossu-Aleksandriskis-Aleksandravičius.

Nuo 1952 pakeitė pavardę į Aistis.

GABRIELĖ ALKSNINIENĖ mirė gegužės 6 d. Palaidota Cypress Hills kapinėse šalia savo vyro Vaclovo, mirusio prieš porą metų. Paliko New Yorke du sūnus - Vytautą ir Algį su šeimomis, broli Antaną Kauną ir seserį S. Sodalienę Kanadoje. Buvo gimusi 1904 m. Šakiuose. Į JAV su šeima atvyko 1949 m. ir visą laiką gyveno Maspeth.

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radzianas, savininkas

MŪSŲ SPECIALYBĖ LIETUVIŠKA DUONA, PYRAGAI VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS.

43-04 Junction Blvd.
Corona, Queens, N. Y. 11368
Tel. 779-5156

Rašomasias mašinėles lietuvišku raidynu galite užsisakyti Vienybėje

Jų galite užsakyti laiškais arba asmeniškai Vienybėje įsigyti. Mašinėlės gamintos Vokietijoje. Jas galima siųsti saviškiams į Lietuvą. Pati lengviausia ir mažiausia tik 14 svarų, kainuoja \$105.50. Didesnės mašinėlės \$139.50. Amerikoje atstovybėse mašinėlių dalis galima gauti visur. Jų turi ir Lietuva. VIENYBĖ, 192 HIGHLAND BLVD., BROOKLYN, N. Y.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN FUNERAL HOME

WILLIAM H. BEARD, SUPERVISOR

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVERgreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

VIENYBĖ

MAIRONIO VARDO MOKYKLA New Yorke savo abiturientus išleido birželio 3 d. Tai buvo jau devynioliktoji laida. Mokyklą baigė keturiolika jaunuolių. Baigimo pažymėjimus išdalijo Lietuvos Gen. konsulas New Yorke Anicetas Simutis. Mokyklos vedėja yra Dana Bobellenė.

GARSUTIS PALYS šį pavasarį baigė medicinos mokyklą New Yorko valstijos universitete Buffalo mieste ir gavo medicinos daktaro diplomą. Trejų metų praktiką atliks Hershey Medical Center, Pa. Jaunasis daktaras pradžios ir vid. mokslą yra baigęs Brooklyne, čia lankė ir lituanistinę Maironio mokyklą. Jis taip pat yra baigęs biologijos mokslus St. John universitete ir gavęs bakalauro diplomą. Iki įstojimo į medicinos mokyklą, Pals dalyvavo New Yorko lietuvių sportininkų ir skautų veikloje bei šoko tautinių šokių grupėje.

LIETUVIŲ ATLETŲ KLUBAS New Yorke birželio 16 d. minė savo 70 metų gyvavimo sukaktį. Šiuo metu Klube veikia futbolo komanda, šachmatininkai, stalo, teniso, krepšinio ir tinklinio sekcijos.

Elena Venienė Moterų Vienybės baliuje paminėjo savo gimtadienį. Kartu su ja M. Bujokienė, dešinėje.

MARIJA ŽUKAUSKIENĖ ir toliau pirmininkaus Liet. Moterų Klubų Federacijos New Yorko klubo valdybai. Taip pat perrinktos ir kitos valdybos narės: vicepirm. J. Gerdvillenė, sekr. S. Kačinskienė, išd. S. Skobeikienė, narė M. Ulėnienė. Revizijos komisijoje yra: E. Legeckienė ir M. Klivečkienė. Valdyba perrinkta birželio d. įvyksiuose susirinkime, kuriame taip pat buvo apžvelgta ir Klubo veikla.

HENRIKAS JUŠKEVIČIUS, TSRS TV ir radijo komiteto pirmininko pavaduotojas, kartu su TV ir radijo darbuotojų ekskursija lankėsi New Yorke. Ekskursija taip pat apėmė Washingtoną ir Los Angeles. Birželio 27 d. visa grupė sugrįžta namo. Taip pat neseniai New Yorke lankėsi ir kitas svečias iš Lietuvos. Tai aukštojo ir specialaus vidurinio mokslo ministras Henrikas Zabulis. Pas-

Henrikas Zabulis

tarasis buvo atvykęs su paprasta turistų grupe, kai tuo tarpu Juškevičius turėjo ir tarnybinių uždavinių. Jis lankėsi Washingtone ryšium su vedamais pasitarimais su amerikiečių TV ir radijo atstovais dėl žinių apie Brežnevo apsilankymą JAV pertransliavimo.

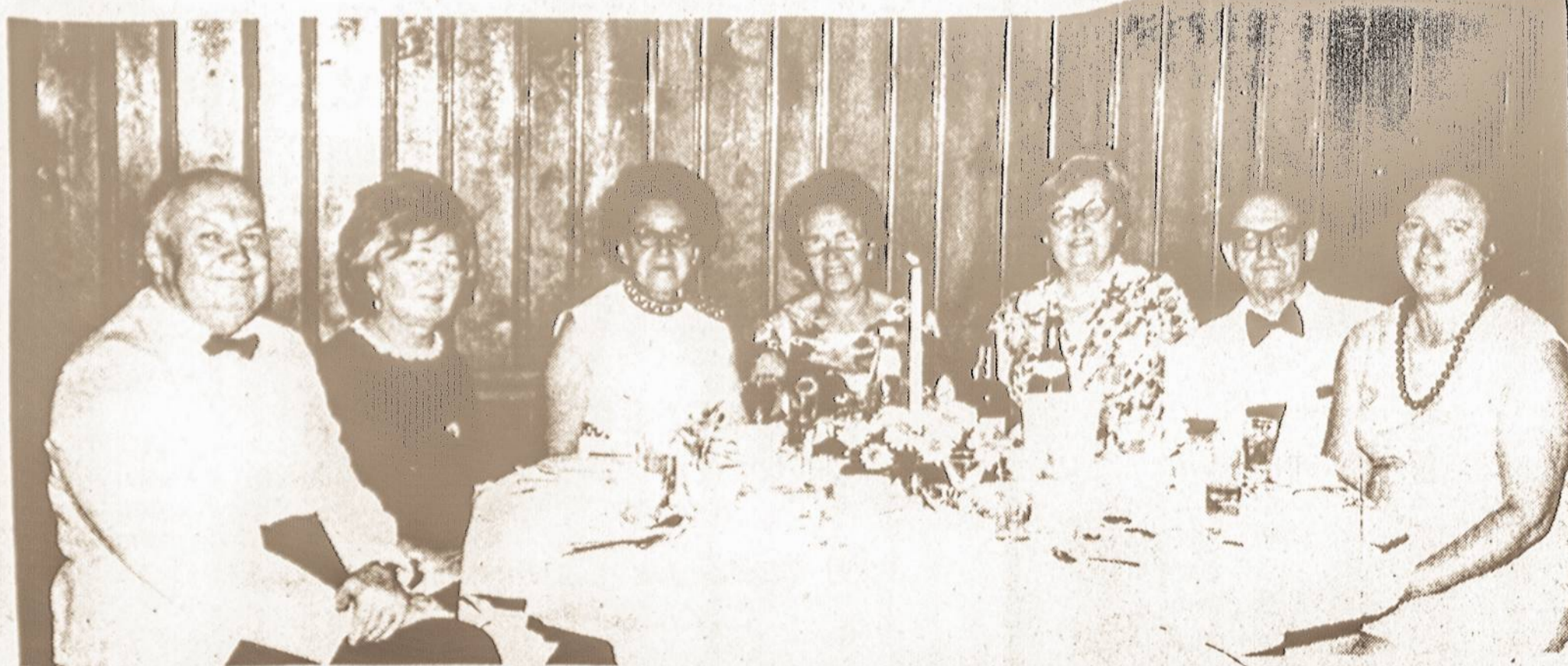
VALERIJA KAZLAUSKIENĖ, Vienybės skaitytoją ir rėmėją, neseniai apėmė Elena Kalšauskienė iš Boston, Mass. kartu su drauge. Kazlauskienės brolis neseniai paminėjo savo gimtadienį.

Moterų Vienybės valdyba savo pavasario baliuje: iš k. į d.: Anna Šuporis, Marija Bujokienė, Tillie Wallis ir pirmininkė Elena Andriusienė. Balius įvyko birželio 9 d. Kolumbo Vyčių salėje, Brooklyne.

VIRŠUJE: Tarp gausių balius dalyvių buvo ir šie visiems pažįstami newyorkiečiai: iš k. į d. Antanas ir Ona Daukantai ir Ieva Mikolainienė.

Moterų Vienybės baliuje atsilankė ir draugiškų organizacijų atstovai, kurių dalis sėdi prie šio stalo. Iš k. į d.: Vienybės red. Jonas Valaitis, Valerija Kazlauskienė, Ona Petras, LDD 7 kuopos pirmininkė Br. Spūdienė, SLA išdininkė Euphrosina Mikužiutė, New Yorko ALTo pirm. adv. Šp. Briedis, Marija Vasilka.

DARIAUS IR GIRĖNO MINĖJIMAS šiemet įvyksta šeštadienį, liepos 14 d., 3 val. popiet prie didvyrių paminklo Lituanikos aikštėje Brooklyne.

Visi newyorkiečiai kviečiami šią datą pasižymėti savo kalendoriuje, nes tai neeilinė sukaktis, jau 40 metų nuo jų skridimo ir tragiško žuvimo Soldino miškelyje. Smulkesne programa bus pranešta vėliau. Minėjimą rengia Dariaus ir Girėno Paminklo komitetas.

SKAITYTOJAU! Ar jau atnaujinate savo prenumeratą? Jeigu neatsilyginate, tai nedelsiant atlikite savo pareigą.

VIENYBĖ, 1973 m. birželio 15 d.